

**TESTIMONIS O LA NOSTRA PETITA ESTABILITAT,
DE TADEUSZ RÓŻEWICZ, TRADUÏDA PER PRIMER COP
AL CATALÀ**

Pau Freixa Terradas (ORCID: 0000-0002-1906-8983)
Universitat de Barcelona
paufreixa@ub.edu

Data de publicació: gener de 2024
DOI: 10.1344/transfer.2024.19.42999

Presentem aquí la primera traducció al català de l'obra *Testimonis o La nostra petita estabilitat*, de Tadeusz Różewicz. De fet, –si no anem errats– és la primera peça teatral de l'autor polonès traduïda a la nostra llengua. Tadeusz Różewicz va ser un dels autors més importants de la literatura polonesa de la segona meitat del segle XX. Reconegut com a un dels majors poetes polonesos de postguerra, al costat de Zbigniew Herbert, Wisława Szymborska i Czesław Miłosz, i recurrent candidat al premi Nobel de literatura que sí que van guanyar aquests dos últims, també va escriure narrativa, però fora de Polònia se'l coneix sobretot com a dramaturg. La seva obra teatral és extensa, amb prop de vint peces escrites i estrenades, algunes d'elles traduïdes a fins a una quarantena de llengües, ja que a nivell internacional ha estat la seva dramaturgia el que més recorregut ha tingut dins del conjunt de la seva obra.

No obstant, Różewicz ha tingut poca presència al món hispànic i el seu teatre no s'ha representat mai en català. En castellà trobem diversos drames seus traduïts i publicats, començant per *El fichero* (Madrid: Fundamentos, 1974), la seva primera peça teatral i probablement també la més coneguda i representada (traduïda també

el 1979 a L'Havana com a *El archivo*) i *Testigos o nuestra pequena estabilización* (Madrid: Fundamentos, 1975) i acabant amb el volum doble format per *Matrimonio blanco* i *El Ayunador se va* (Madrid: Asociación de Directores de Escena de España, 2001). També la seva poesia ha estat publicada parcialment en castellà, tant a Espanya, amb *Poesía abierta: (1944-2003)* (Barcelona: La Poesía, Señor Hidalgo, 2003), com a Veneçuela (*Siempre fragmentos*, Caracas: Bid & co. Editor, 2008) o a Mèxic (*Inquietud*, México: El tucan de Virginia, 2008). Pel que fa al català han aparegut dues antologies poètiques de Tadeusz Różewicz, ambdues a càrrec de Josep-Antoni Ysern i Lagarda (*Angoixa*, Carcaixent: Edicions 96, 2002, i *Udols d'un llop de paper*, Carcaixent: Edicions 96, 2010), però no la seva narrativa ni tampoc la seva dramaturgia. En aquest sentit, la publicació de la present traducció vol corregir l'absència imperdonable d'aquest gran dramaturg a la nostra llengua.

El primer gran volum de poesia de Różewicz, escrit a la immediata postguerra, portava el títol d'*Angoixa* i justament s'hi expressava aquell sentiment d'esgarriament, de buit, de tabula rasa, dels supervivents sortits de la matança. Różewicz tenia poc més de vint anys i havia lluitat a les guerrilles de la resistència polonesa, igual com el seu germà, però aquest no havia tornat de la guerra. Com a poeta, Różewicz sentia que havia de desprendre's del llenguatge, de tot el bagatge de la tradició poètica, i aprendre-ho tot de bell nou. En paraules del propi autor, “la poesia havia de morir per a poder ressuscitar”.¹ D'aquesta forma, Różewicz inaugurava a Polònia una nova forma d'escriure poesia, despullada, austera, essencial,

¹ Citat a: Dębicz, Maria. (2001). "Introducción al teatro de Różewicz", a: Różewicz, Tadeusz, *Matrimonio blanco/El ayunador se va*, Madrid: Publicaciones de la Asociación de Directores de Escena de España, p. 8.

com confirmant les idees d'Adorno de que no es podia escriure poesia després d'Auschwitz, alhora que a la pràctica contradient-lo.

Różewicz no va escriure teatre fins una quinzena d'anys més tard, però el seu to no havia canviat: també el teatre necessitava un nou llenguatge. Però si a la poesia hem de considerar Różewicz com un autor absolutament trencador, innovador, que obra una nova via, en teatre beu clarament de les fonts de dramaturgs com Beckett i Ionesco, que descobreix els anys 50 a França. *L'arxiu*, la seva primera peça teatral, estrenada el 1960 a Varsòvia i el 1961 a Nova York, inaugura a Polònia una nova manera d'entendre el teatre, associada al teatre de l'absurd, amb el que comparteix diverses característiques, però alhora amb un caràcter diferenciat, entre d'altres coses, per ser un teatre de factura molt més realista i lligat a una realitat històrica tangible. La pobresa tant de la trama com de l'escenografia, l'ambigüïtat de les escenes i la manca de concreció en el perfilat dels personatges van portar a parlar de la dramaturgia de Różewicz com a teatre obert, característica que no canviaria massa en la seva producció dramàtica posterior, com tampoc la preocupació per la destrucció psicològica de l'individu a la guerra i la buidor imperant en el paisatge arrasat com a temes central. Si Różewicz era ja un poeta reconegut al seu país, *L'arxiu* el va posar al primer pla de l'escena teatral i a partir de llavors es convertiria, al costat de Sławomir Mrożek, en un dels dramaturgs polonesos amb més projecció internacional. Només a la dècada dels seixanta va escriure sis peces teatrals entre les quals destaca, per la popularitat que va assolir, *Testimonis o La nostra petita estabilitat*, que aquí presentem.

També *Testimonis* és una obra que s'inscriu plenament en el teatre obert, amb uns personatges indefinits, pobrament caracteritzats (Ell, Ella, Dona, Home, Desconegut, Segon, Tercer... l'autor sembla obstinat a no posar-los un nom!), amb una escenografia austera i unes situacions igualment indefinides, pròpies del teatre de

l'absurd, que semblen desenvolupar-se en un espai i un temps imprecisos. I, no obstant, *Testimonis* és una obra molt lligada a una època i a un país ben concrets. Tant és així, que *La nostra petita estabilitat*, títol alternatiu de la peça i títol del poema inicial amb què s'obre, va servir per a definir justament aquest període que descriu i sobre el qual reflexiona, passant dels escenaris al llenguatge popular. A Polònia, la “petita estabilització” fa referència i des de llavors designa el període també conegut com a Desglaç. Passada la guerra s'havia instaurat el comunisme soviètic al país del Vístula, però amb la mort de Stalin el 1953 els polonesos van començar a mostrar el seu malestar cada cop amb més vehemència, arribant les protestes al seu punt àlgid l'octubre de 1956, tant als carrers, com a l'interior del partit. Amb l'arribada al poder de Władysław Gomułka va començar una època de certa relaxació de les polítiques més repressives i dures del partit comunista i el poder va apostar pel benestar material de la població i per un consumisme i llibertats personals limitades. L'experiment va durar pocs anys, però va ser la primera vegada en dècades que els polonesos van poder viure amb la il·lusió d'una certa normalitat. Malgrat tot, no seria aquesta “petita estabilitat” “només un somni”, com es pregunten els recitadors de la primera part de l'obra? La sensació d'angoixa, tant característica de tota l'obra de Różewicz, aguaita sota l'aparença de benestar (material, per més pobre que aquest fos), a pesar de l'esforç del llenguatge (banal, per més abundant que aquest fos) per conjurar-la. Els efectes de la guerra són omnipresents i els horrors poden tornar i devastar aquella mínima normalitat aconseguida amb tant d'esforç. O potser l'home és dolent per naturalesa i la guerra el seu estat natural, com sembla suggerir la terrorífica escena relatada del nen i el gatet que ve a pertorbar l'aparent calma (que no harmonia) que regna en el matrimoni a la segona part? A la tercera part, aquesta por immanent sembla materialitzar-se en un estrany fenomen viu que s'acosta als

personatges. Un perill imminent? Però aquesta cosa indefinida (un gos? una persona ferida? una carronya?) no resulta fàcil d'interpretar pel Segon i el Tercer, com tampoc ho és pels lectors/espectadors de l'obra. Hi ha qui hi veu també la indiferència davant el sofriment aliè (el de la població polonesa davant el genocidi del poble jueu?) en una obra que en una lectura universal ens parla de la incomprensió, hipocresia i superficialitat inter-humanes. O potser més aviat “allò” encarna els ineludibles traumes, remordiments de consciència? Fins i tot alguns han vist en aquella innombrable immundícia una metàfora del comunisme... tot i que segurament es pot fer una interpretació molt més àmplia i universal. Qui sap? En qualsevol cas, el lector català té ara la oportunitat d'intentar esbrinar-ho tot seguint amb la lectura d'aquestes pàgines.

La traducció que a continuació presentem té com a base un esborrany de traducció que vam presentar com a pràctica a les classes de traducció literària del professor Joaquim Sala-Sanahuja jo i la Marta Cedro, com a únics assistents a aquella assignatura més basada en la traducció d'autors francesos, però que nosaltres vam portar al nostre territori. Han passat més de vint anys d'allò i ha estat interessantíssim revisar els problemes de traducció amb què bregaven aquells estudiants de filologia des de la perspectiva d'un traductor professional que s'ha deixat la pell amb autors com Gombrowicz o Masłowska (a qui vam presentar per primer cop en català també en aquesta revista). A continuació passem a presentar els principals problemes traductològics que presenta aquesta peça teatral.

Per on començar si no pel títol. Quant al títol principal, l'elisió de l'article a la paraula “Testimonis” ens ha semblat òbvia, ja que en català és habitual per a aquest mot, especialment per als supervivents de guerres o altres catàstrofes, com és sens dubte el cas de tots i cada un dels personatges de l'obra: per més indefinits que

siguin, tots ells han presenciat, han estat partícips de la Segona Guerra Mundial, i això defineix el seu comportament actual, com un d'ells anuncia, “vint anys més tard”. El títol alternatiu –i nom alhora del poema que constitueix tota la primera part–, en canvi, presenta més problemes. Com hem vist, l'obra conté diverses referències que permeten contextualitzar l'acció a la Polònia dels anys seixanta. Resulta, per tant, evident que el possessiu “nostra” fa referència (al menys inicialment) als polonesos, un detall que pot no resultar evident per al lector internacional. No obstant, l'obra es llegeix avui dia des d'una òptica universal i per tant aquesta paraula pot ser entesa de forma molt més general i subjectiva. També “stabilizacja” resulta problemàtic. Aquest mot té un clar equivalent en català: “estabilització”, que igualment ens parla d'un procés. La paraula catalana és molt tècnica, no funciona massa bé en un text literari, menys per un títol, sona molt millor “estabilitat”, que ens parla del resultat de l'esmentat procés. Com que en realitat en polonès el que compta és més el resultat (el Desglaç de Gomułka), que el procés en sí (els fets que van seguir l'Octubre polonès de 1956), el canvi sembla plenament justificat.

Un altre problema el trobem a la perífrasi “zakładana nogę na nogę” equivalent directe d’“encreuar les cames una sobre l'altra”, però que en polonès, per analogia amb d'altres perífrasis metafòriques relacionades amb diverses posicions o moviments de les cames, adquireix un valor simbòlic en el context de l'obra: els personatges semblen relaxar-se despès d'una situació precedent de gran estrès, i això condueix a una certa indolència, indiferència davant els problemes del món i cerca de confort pràcticament com a única màxima moral. A més, aquesta imatge es repeteix com un mantra al llarg de l'obra, tant al poema com a les didascàlies, denotant així la seva importància a nivell de contingut, però també compositiu i visual. Òbviament la perífrasi equivalent en català no

desperta aquestes ressonàncies –ni molt menys les associacions amb una època i un país concrets–, per això hem buscat una altra imatge de posició corporal similar que almenys denotés cert valor simbòlic, com ho pot ser “s'arrepapa a la butaca”.

Aquesta obra tan austera, on l'ésser humà apareix com despulat de qualsevol element superficial, és plena de referències a altres animals. La paraula gat, gatet o mixet hi apareix més de trenta vegades i en més d'una desena de passatges es fa referència a gossos o quissones, així com també a cavalls, porcs, foques, mosques, ocells... Totes aquestes paraules venen modulades –quan ho requereix la situació, especialment a la segona part– per diminutius, que les converteixen en paraules tendres, molt habituals en polonès a l'esfera íntima. Això crea un efecte dissonant, quan es combinen amb l'imputable caràcter metafòric que poden tenir aquests diversos animals per separat i també entre ells (per exemple, gat i gos), accentuant la dinàmica de necessitat de contacte i incomunicació tan característica dels personatges d'aquesta obra. En català no és tan habitual com en polonès usar diminutius, en primer lloc, i encara menys diminutius d'animals en l'àmbit domèstic de la parella. En aquest sentit hem preferit aplicar una perspectiva estrangeritzant de la traducció per a mantenir la càrrega semàntica que aporta la presència en el llenguatge de tots aquests animals.

Aquesta ha estat només una petita mostra de les dificultats de traducció que presenta aquesta peça teatral, però en general tot el text opera amb una modulació del llenguatge molt particular que pretén mostrar-nos aquesta dinàmica d'incomunicació i de dependència alhora de la que parlàvem, humana en general i pròpia de la postguerra en particular. I això s'expressa d'una forma molt més subtil i difícil d'analitzar a través dels diàlegs. A continuació, el lector podrà opinar si la tasca dels traductors ha estat reeixida en aquest sentit.

Referències bibliogràfiques

- GESSNER, Peter K. (sense data). “*The Witnesses - Text and Subtext*”. *Info Poland*, University at Buffalo.
<<http://info-poland.icm.edu.pl/classroom/rozewicz/text.html>>
[1/6/2023]
- OBARSKA, Marcelina. (2023). “Metafizyka ma nogi jamnika. Skąd się wzięła 'mała stabilizacja'?”. *Culture.pl*, 4/4/2023.
<<https://culture.pl/pl/artykul/metafizyka-ma-nogi-jamnika-skad-sie-wziela-mala-stabilizacja>> [28/5/2023]
- PAIVA DE SOUZA, Marcelo. (2021) “O drama do anti-testemunho: Świadkowie albo Nasza Mała Stabilizacja (As Testemunhas ou Nossa Pequena Estabilização), de Tadeusz Różewicz”. *Cadernos de Literatura em Tradução*, n. 23.
<https://www.academia.edu/69834318/O_drama_do_antitestemunho_%C5%9Awiadkowie_albo_Nasza_Ma%C5%82a_Stabilizacja_As_Testemunhas_ou_Nossa_Pequena_Estabilizac%C3%A7%C3%A3o_de_Tadeusz_R%C3%B3zewicz> [2/6/2023]
- RÓŻEWICZ, Tadeusz. (1974). *El fichero*. Madrid: Fundamentos.
- RÓŻEWICZ, Tadeusz. (1979). *El archivo*, a: VV. AA. *Teatro polaco*. Ciudad de La Habana: Editorial Arte y Literatura.
- RÓŻEWICZ, Tadeusz. (1975). *Testigos o nuestra pequena estabilización*. Madrid: Fundamentos.
- RÓŻEWICZ, Tadeusz. (2001). *Matrimonio blanco/El ayunador se va*. Madrid: Publicaciones de la Asociación de Directores de Escena de España.
- RÓŻEWICZ, Tadeusz. (2003). *Poesía abierta: (1944-2003)*. Barcelona: La Poesía, Señor Hidalgo.

“Transfer” XIX: 1-2 (2024), pp. 176-267. ISSN: 1886-554

RÓŻEWICZ, Tadeusz. (2008). *Siempre fragmentos*. Caracas: Bid & co. Editor.

RÓŻEWICZ, Tadeusz. (2008). *Inquietud*. México: El tucan de Virginia.

RÓŻEWICZ, Tadeusz. (2002). *Angoixa*. Carcaixent: Edicions 96.

RÓŻEWICZ, Tadeusz. (2010). *Udols d'un llop de paper*. Carcaixent: Edicions 96.

Data de recepció: 7-VI-2023; *Data d'acceptació:* 6-IX-2023.

“Transfer” XIX: 1-2 (2024), pp. 176-267. ISSN: 1886-554

TESTIMONIS

O

LA NOSTRA PETITA
ESTABILITAT

TADEUSZ RÓŻEWICZ

© Transfer 2024

185

“Transfer” XIX: 1-2 (2024), pp. 176-267. ISSN: 1886-554

Traducció de PAU FREIXA i MARTA CEDRO

Títol original polonès: ŚWIADKOWIE albo Nasza mała
stabilizacja

Wydawnictwo Literackie. Kraków, 1986

ISBN 83-08-01613-8

“Transfer” XIX: 1-2 (2024), pp. 176-267. ISSN: 1886-554

Personatges:

ELL: recitador de poesia.

ELLA: recitadora de poesia.

DONA }
HOME } matrimoni.

DESCONEGUT: pot ser un cambrer o un criat.

SEGON }
TERCER } senyors de mitjana edat.

.

PRIMERA PART

Davant del teló apareixen el Recitador i la Recitadora. Reciten el poema:

La nostra petita estabilitat

ELLA: L'estupidesa adopta les seves dimensions
habituals

ELL: l'infinit és més curt
que les cames
de Sofia Loren

ELLA: l'amor i l'odi han reduït
les seves exigències

ELL: la blancor ja no és tan blanca
tan enlluernadorament blanca

ELLA: la negror ja no és tan negra
tan veritablement negra

ELL: no fa ni fred ni calor

ELL: els vents són moderats

ELL: l'orella de Van Gogh
resulta gairebé còmica

ELLA: com l'orella verda d'una arengada

ELL: la metafísica té les cames
d'un gos salsitxa

ELLA: els fonaments s'estoven
i expliquen batalletes

ELL: hi torna a haver
una espècie de poesia

AMBDÓS: tothom s'arrepapa a la butaca

ELL: a l'acadèmia als concerts
al teatre a l'avió
ELLA: els gossos es passegen amb vestidets
el jovent és enigmàtic
la senyora Zofia aconsella oblidar
ELL: un gra al nas constitueix
el problema de l'alienació
AMBDÓS: tothom s'arrepapa a la butaca
ELL: l'Apocalipsi es llegeix
per a fer venir la son
ELLA: se cita a la premsa
ELL: la jerarquia lluita contra els preservatius en lloc de
ELLA: lluitar per a millorar la seva qualitat
ELL: es parla amb indulgència
de la fi del món
AMBDÓS: tothom s'arrepapa a la butaca
ELLA: les cases resten dretes
ELL: els cotxes van pels carrers
ELLA: els senyors tenen senyores
ELL: les senyores tenen abrics de pells
ELLA: els abrics tenen colls
ELL: etcètera etcètera etcètera
AMBDÓS: tothom s'arrepapa a la butaca
ELL: a les esglésies es parla de l'infern
discretament
ELLA: els serveis funeraris
se subministren amb abundància
ELL: amb gran assortiment
de taüts i corones
ELLA: fins i tot aquí hi ha abusos
ELL: però els clients sempre tenen raó
ELLA: es pot entrar
ELL: es pot sortir

ELLA: pots indignar-te
ELL: però no massa
ELLA: es pot prendre cafè
AMBDÓS: tothom s'arrepapa a la butaca
un moment de silenci
ELL: Però saps em fa una mica de por
que tot això es pugui perdre
ELLA: El què?
ELL: precisament aquest no-res
tinc por
que es pugui perdre
aquesta miqueta
AMBDÓS: la nostra petita estabilitat
ELL: que pugui perdre aquest aixecar-me
del llit
ELLA: aquest ficar-me al llit
ELL: aquest estar-me al llit
ELLA: i la feina i la meva relació
amb la feina
i la relació que té el patró amb mi
ELL: i les nostres relacions recíproques
ELLA: que no passen pel seu millor moment
ELL: però millor això que res
ELLA: tinc una miqueta de por
de perdre aquest pis
ELL: i els dinars que són millors o pitjors
i a tu
AMBDÓS: i les teves i les meves i les nostres
ELL: relatives opinions
ELLA: una mica em fa por per l'armari
ELL: i pels pantalons de l'armari per la poètica
ELLA: la porcellana i l'estètica
i per les copes i l'ètica

ELL: per les paraules que ens diem
abans de dormir
ELLA: i quan badallem
ELL: i pel sostre que tenim sobre el cap
AMBDÓS: La nostra petita estabilitat
és potser només un somni
ELL: Però jo la veritat en el fons
crec que tot
d'alguna manera s'arreglarà
ELLA: I podem
respirar tranquils
ELL: d'altra banda
alguna cosa
em preocupa
ELLA: tant de dia com de nit
ELL: La nostra petita estabilitat
és potser només un somni

SEGONA PART

Una habitació. A l’habitació, una taula, cadires, una butaca. Sobre la taula unes tassetes i un gerro. Per una finestra entra un raig de llum solar i una tènue melodia, bucòlica, plena de gràcia... Rameau: “Le rappel des oiseaux”. La DONA porta un vestit clar de primavera. Té les parpelles cobertes amb unes petites fulles negres. El sol li toca a la cara. De l’habitació del costat, a través de la porta oberta o d’una cortina, arriba una forta veu masculina. La música es torna més fluixa, pràcticament inaudible.

DONA: Que dorms, mixet?

HOME: No.

DONA: I què fas, mixet?

HOME: Estic mort, quissona.

DONA: Fas broma, mixet.

HOME: Faig broma, quissona.

DONA: Què has somiat aquesta nit?

HOME: No me’n recordo... un armari. Jo obria l’armari... i tu?

DONA: Un armari també.

HOME *a si mateix*: Un, dos, tres! Arri, arri, tatanet!

DONA: Si algú ens estigués escoltant, pensaria que som dos nens jugant al matrimoni.

HOME: ens estigués escoltant?...

DONA: Què fas ara?

HOME: Jo res, i tu?

DONA: Estic pensant.

HOME: En què penses?

DONA: En el que deies ahir abans d’adormir-te.

HOME: No me’n recordo.

DONA: Deies que volies canviar a partir d'avui i després et vas adormir com un tronc.

HOME: I què no és diu abans de dormir! Tot s'associa sense solta ni volta.

DONA *beu cafè*: Què fas?

HOME: Genuflexions... estic fent gimnàstica.

l'HOME entra a l'habitació. Encara és jove. Porta uns pantalons negres i una camisa blanca

HOME: Em sento com un ocellet.

DONA: Espera, que tanco la finestra.

HOME: Per què?

DONA: Perquè no fugis volant, àguila meva.

HOME *riu*: Ja anotes els teus aforismes?

li fa un petó a la galta a la DONA

DONA: Fes-me un altre petó.

HOME: Ara me'n recordo del que deia ahir i no era broma.

DONA: Deixa-ho per demà.

HOME: No puc pas.

DONA: Però jo t'ho demano.

HOME *s'acosta a la finestra. Obre amplament els braços. Mira a la llunyania, etc.*: Quin dia més maco.

DONA: Només per aquesta vista ja valen la pena els mil zlotys al mes.

HOME: Deu mil i tot.

DONA: A vegades em poso a la finestra i miro els núvols. Van passant pel cel.

HOME: I llavors en què penses... oh! Quin gatet més simpàtic! D'on deu haver sortit?

DONA: Penso en tu, en mi, i en que la nostra vida també va passant.

HOME: Saps, és una bona observació. Mai no hi havia caigut. Senzillament em falta temps.

DONA: Els núvols canvien de formes, a vegades recorden alguna cosa. Ahir vaig veure un núvol en forma de locomotora i llavors es va convertir en un cosac a cavall.

HOME: Què dius ara!... Que potser has vist mai un cosac a cavall?

DONA *esclata a riure*: No.

HOME *tota l'estona a la finestra*: De què rius?

DONA: De tu. Ets tu que no tens ni gota d'imaginació.

HOME: Doncs, saps, jo també veig en aquest moment un núvol en forma de... en forma de...

DONA: En forma de què?

HOME: En forma de nevera... però ja canvia... Vine de pressa...

DONA: Avui ja he estat mirant per la finestra. Tres o quatre minuts m'he passat mirant el cel.

HOME: I ara sembla un coixí... que divertit!

DONA: M'he recordat de quan érem nuvis. Teníem unes converses tan esbojarrades, de nit i de dia! Plenes de fantasia, d'humor, de bajanades, de poesia... te'n recordes?

HOME *estranyat*: De poesia?

DONA: I tant, quissó meu, plenes de poesia. Saps, ja havia oblidat que es podia conversar tan despreocupadament, de coses tan encantadores. Fa temps que somio en tenir una conversa així amb tu.

HOME *encén una cigarreta*: Per què no m'ho haves dit?... Que divertit aquest gatet! Es persegueix la pròpia ombra! Va fent saltirons.

DONA: Ha aparegut rodolant pel prat com un cabdell de llana blanca.

HOME: Aquest és negre.

DONA: I quina diferència hi ha?... segurament és el seu germanet.

HOME *després d'un moment*: Que gràcies! Com si tingués molles a les potes. Tant sí com no es vol agafar la pròpia cueta.

DONA: Et poso cafè?

HOME: No, gràcies. Beuré llet.

DONA: La mare m’ha escrit que vindrà.
HOME: Pobra mare... no m’havies dit res.
DONA: La carta ha arribat aquest matí.
HOME: Haurem de muntar-li el llit per que es quedi a dormir.
DONA: És al rebedor.
HOME: I on el col·locarem?
DONA: Pot ser aquí o a la cuina.
HOME: L’última vegada que el vaig treure no hi havia manera de muntar-lo.
DONA: Potser et vas equivocar... aquests llits no són tan pràctics com diu la gent.
HOME: Per dos o tres nits no té importància. A més a més, la teva mare pot dormir amb tu i jo aniré al sofà.
DONA: No és tan senzill, mira...
l’HOME s’asseu a taula i encreua les cames. S’arrepapa a la cadira
DONA: La mare diu a la carta que es vol quedar amb nosaltres per sempre.
HOME: Això és una altra cosa... Podem dividir la cuina amb una mampara i a les nits muntar el llit. De dia el podem posar al rebedor. No has pas vist les *gilletes*? Ahir les feies servir per descosir uns pantalons.
DONA: Pobra mare, no ha tingut una vida fàcil.
HOME: Aquí podrà reposar. L’ambient li anirà bé.
DONA: Regarà les flors, vigilarà el pis.
HOME: Donarà de menjar als ratolins blancs.
DONA: Comprarà la llet.
HOME: Ja veuràs que se sentirà molt bé aquí.
DONA: Sempre ha desitjat l’escalfor d’una llar.
HOME: Quan torni, miraré si el llit es munta bé. En tot cas pot dormir al sofà.
DONA: Si passes pel mercat, mira si tenen pollastre.
HOME: Molt bé.

DONA *s'aixeca. S'acosta a la finestra. Està dreta de cares a l'HOME: La vida és tan bonica...*
HOME: La vida és, malgrat tot i tots, tan bonica...
DONA: Només que la gent és horrible... però no tothom.
HOME: En el fons són bons... encara que no tots.
DONA: T'has begut la llet?
HOME: No.
DONA: És a la cuina en un bol.
HOME: Li has tret el tel?
DONA *es disposa a sortir: Me n'he descuidat.*
HOME: Sisplau... no costa tant. *surt*
DONA *per la finestra torna a entrar una música bucòlica... un dels quadres musicals de Couperin o Rameau. Passat un moment: Què fas, quissó?*
HOME *la seva veu se sent a través de la segona porta: M'estic bevent la llet.*
DONA: La llet va molt bé per la salut.
HOME *no diu res o taral-leja alguna cosa*
DONA: Has tret el tel de la llet?
HOME: Sí, mixeta.
DONA: Doncs, menja-te'l. El tel és el més saludable.
HOME: Odio el tel de la llet, porto deu anys repetint-t'ho.
DONA: Ho havia oblidat.
HOME *xiuxiueja i fa petar la llengua*
DONA: Què passa?
HOME: M'he cremat la llengua.
DONA: I perquè no bufaves?... Et fa molt mal?
HOME: Molt.
DONA: Doncs ja ho veus. *se sent el soroll d'un plat trencat* Què fas ara?
HOME: He trencat el platet i la tassa.
DONA: Posa't una mica de iogurt a la llengua... ara vinc.
HOME: No cal.
DONA: Te n'has posat?

HOME *de manera poc clara*: Sí, ja me’n he posat.

DONA: Ja no et fa tant de mal?

HOME *de manera poc clara*: No tant.

DONA: Parles tan fluixet que no sé si més o menys.

HOME *clarament*: Menys.

DONA: No saps com n’estic de contenta de que ja t’estigui passant.

Em sabia tant de greu que t’haguessis cremat. M’estimaria més cremar-me la llengua jo mateixa. No hi ha tortura més gran que veure com pateix la persona estimada... no creus?

HOME *calla*

DONA *ara es gira de cares a la finestra i fins i tot s’inclina una mica com si hagués vist alguna cosa. S’està girada d’esquenes al públic. No és només una figura literal, si no també estilística. Aquesta postura d’esquena influeix no tan sols en la percepció de l’espectador, si no que és també a la seva manera un arquetipus, encarnació de les idees que dormisuegen al subconscient dels homes, etc.:*

...Quina nena més maca que està jugant al prat, entre herba, plantes i flors. Un angelet. Té una galledeta vermella i la galledeta té roses blanques pintades. A l’altra maneta hi du una petita pala blava. Porta una corona feta de margarides trenades al cap. Ara s’ha posat a treballar. Està fent un forat a terra i va traient sorra amb la pala. Treballa amb tant de deler que fins i tot s’ha mossegat la seva llengüeta rosa. El forat és cada vegada més gros i al costat creix una muntanyeta de sorra daurada. Tan petitona i mira com juga tota sola. Ara fica la sorra a dins de la galleda, l’aplana bé amb la pala, bolca la galleda i guaita! Quin castell més maco que ha fet. *la DONA aplaudeix des de la finestra. Es gira i seu a la butaca.*

HOME *la veu se sent a través de la porta*: Per fi he acabat.

DONA: Posa’t corbata avui.

HOME: Quina?

DONA: Aquella blanca amb ratlles negres.

HOME: I on és?

DONA: Està penjada... Ahir la vas penjar tu mateix.

HOME: Aquí n’hi ha una de negra amb ratlles blanques; l’altra no la trobo.

DONA: Doncs avui posa’t aquesta blanca amb ratlles negres.

HOME *entra a l’habitació amb la corbata a la mà*: Amor meu, però si igualment la tapparà la barba.

DONA: Això no importa, la qüestió és que hi sigui.

HOME: Però si de totes maneres ningú la veurà, jo seré l’únic que notarà aquest nus al coll.

DONA: Justament ets tu que has de saber que portes una corbata.

HOME: Si ningú la veu és com si no la portés.

DONA: Ajup-te... *li fa el nus de la corbata* ...hi ha coses que no es veuen però que són molt més importants que d’altres. L’amor, l’honor, la fe.

HOME: És clar, és clar.

DONA: No t’oblidis del pollastre, si et plau, un caldo li anirà molt bé a la mare després del viatge.

HOME *s’acosta al mirall*: Aquests llits plegables al final són molt pràctics. Jo puc dormir al llit plegable i tu i la teva mare al nostre llit. Per uns quants dies ja hi cabrem.

DONA: La mare ha dit que es vol quedar aquí fins a la fi dels seus dies.

HOME: Doncs així ho farem com t’he dit. Per a la teva mare posarem el llit a la nit i al matí el traurem. Les cadires podem posar-les al rebedor.

DONA: I la taula?

HOME: La taula la posarem més cap a la finestra. Al menjador podem posar-hi una mampara i moure una mica l’armari per que la teva mare tingui el seu racó. La mampara pot estar al costat de la finestra i al vespre la podem treure.

DONA: Ets molt bo. Però t’has d’afaitar.

HOME: Però si no és res. Saps molt bé com la respecto.

DONA: No ha tingut una vida fàcil. I perquè no traiem les cadires ara mateix?

HOME: Tenim temps. Però si vols...

DONA: Me'n alegro molt que tot s'hagi arreglat. Tenia una mica de por... Has vist que la taula ja no es mou? Ahir vaig posar un llibre sota una pota.

HOME: Quin llibre?

DONA: Mira-ho tu, no me'n recordo.

HOME *s'agenolla*: *Der Untergang des Abendlandes*, d'Oswald Spengler.

DONA: Ha perdut actualitat.

HOME *s'aixeca, s'espolsa els pantalons. Seu a taula i encreua les cames. S'arrepapa a la cadira*: M'agrada fer la sobretaula després de menjar. Saps, quan estava agenollat a sota la taula, se m'ha acudit que les religions i les ideologies haurien de ser com píndoles. No haurien d'esbotzar i mutilar. Haurien de ser suaus i purgants en la seva activitat. Per l'amor de Déu, si som a la segona meitat del segle XX! Poc a poc anem tornant a la normalitat i mira, ja tornem a tenir núvols negres a sobre... però, bé, alguna cosa tenim.

DONA: Alguna cosa hem anat estalviant.

HOME: Alguna cosa hem anat guanyant.

DONA: D'una manera o altra al final ens n'hem sortit... tenim dret a saber què ens espera, no?

HOME: Ets molt divertida. Saps que el dimecres passat havia de ser la fi del món?

DONA: No pots marxar així. Afaita't.

HOME: No són ximpleries, milions de persones s'ho van creure. Uns astròlegs hindús ho van predir amb tot detall. La terrible serp Rakhu s'havia d'empassar la Terra i el Sol. Diuen que un ambaixador va vendre tots els seus quadres i una vaca que tenia, altres van repartir les seves propietats. La princesa índia Amina, que balla la dansa del ventre als locals nocturns de Milà, va declarar en una roda de premsa que durant les últimes nits havia ballat de forma implorant per allunyar la catàstrofe.

DONA: Ah sí, la vaig veure al suplement del cinema. No m’estranya que els deus es deixessin convèncer pels moviments del ventre de la princesa. Resulta difícil imaginar-se que un ventre com aquell pugui ser destruït per forces ocultes.

HOME: Ets genial! *riu*

DONA: Quan era petita mai no podia pronunciar la paraula Constantinonapolitaneteta. Em sembla que ara també m’he equivocat.

HOME: Ets tan infantil.

DONA: Però jo també tinc els meus misteris. Els meus raconets foscos.

HOME: Raconets, oi? *riu* Explica, explica... *diu amb indulgència*

DONA: Voldria morir-me.

HOME *li acaricia el cabell*: Està bé, està bé...

DONA: Tu te’n rius, però de vegades m’agradaria anar-me’n, volar.

HOME: D’una manera o altra ho arreglarem.

DONA *de cop molt seriosa i tallant*: No es pot viure així. Jo no puc viure més així!

HOME: No pots? Però, granoteta...

DONA *quasi amb violència*: No puc! *es treu les fulles dels ulls*

HOME: Si no pots viure...

DONA: Si no puc, què?! *la indignació creix a la seva veu*

HOME: Res.

DONA: Ja sé què volies dir amb això.

HOME: Amb què?

DONA: Amb aquest “res” volies dir que si vull ja em puc morir.

HOME: Això no té cap sentit.

DONA: I tant que té sentit. Volies dir: si no pots viure, doncs more’t.

HOME: No volia dir res.

DONA: Però ho has dit.

HOME: Puc deixar de parlar.

DONA *cada vegada més irritada*: No vols res.

Com em pots parlar d’aquesta manera?

No veus com pateixo?

Ja ho sé que tu no ho veus

com és que de cop t’has tornat cec?
tu no em veus
però jo sí que et veig
la veu de la DONA es converteix en crit
oh, que clar hi veig ara
si ho sabessis.
que clar veig ara
que ja no existeixes
del crit passa al murmuri
que ja no ets aquí
com d’absent n’estàs ara.

HOME *impotent*: Però...

Però si...

No em pots fer això.

Com es pot... Espera... beu alguna cosa... *li passa una tasseta*

DONA *beu*

HOME: Estàs millor?

DONA *assenteix*: Perdona’m.

HOME: Però què t’ha passat, així de cop i volta, sense cap raó...

DONA *somrient*: Una ximpleria. De vegades soc molt infeliç.

HOME: Però a vegades ets feliç, no?

DONA: És clar que sí. *l’HOME encén una cigarreta. La DONA s’acosta al mirall. Es passa un mocador per la cara, etc.*

HOME: Parla’m sempre de tot, si us plau.

DONA *serenament*: D’acord.

HOME *mira per la finestra*: Un altre cop aquest gatet. Corre darrere d’una ploma. Persegueix també l’ombra d’un núvol i la de la seva cua. La nena el veu. Deixa la galleda i corre darrere el gat. L’agafa als seus braços. L’abraça i li fa petons als ulls i al musell. Li acaricia el cap i el gatet acluca els ulls i ronca feliç. Té una gota de llet al morro. Els bigotis li brillen al sol com filferros negres. Es passa pel nas la seva llengüeta

de color rosa. La noieta el gronxa als braços i li diu alguna cosa. *l'HOME comença a donar voltes per l'habitació*

DONA: Criar gats no dona gaires beneficis, els tenim a casa sobretot per plaer.

HOME: L'únic profit que se'n treu és que cacen ratolins.

DONA: Els gats tenen pitjor olfacte que els gossos, però tenen millor vista i oïda.

HOME: Això els possibilita caçar preses.

DONA: Un cop l'han clissat, esperen amagats que s'acosti.

HOME: Llavors salten i s'arrapen a la presa amb urpes i dents.

DONA: Els gats pertanyen als animals carnívors.

HOME: Igual que els gossos.

DONA: No hem de permetre als gossos ens llepin les mans i la cara.

HOME: Ja que poden encomanar cucs a les persones.

DONA: La gata pareix gatets petits, cecs i maldestres.

HOME: Els gatets s'alimenten de la llet de la mare.

DONA: La gata es cuida d'ells, els llepa i els escalfa amb el propi cos.

HOME: Quan els petits creixen, juga amb ells...
*música rococó. Bucòlica. L'ona musical s'acosta i s'allunya.
Silenci. L'HOME i la DONA seuen l'un al costat de l'altre.
S'agafen de la mà. Ella té els ulls mig aclucats. Ell, oberts*

DONA: M'estimes?

HOME *calla*

DONA: Digue'm si m'estimes.

HOME: Escolta, amor meu.

DONA: M'estimes?

HOME: Això no pot ser.

DONA: Dignes-m'ho.

HOME: És clar.

DONA: Dignes “t'estimo” i no “és clar”.

HOME: T'estimo.

DONA: Menja alguna cosa abans de marxar.

HOME: No, gràcies. Saps, em trobo malament. Què he menjat?

DONA: Però si no has menjat res.

HOME: Ahir.

DONA: Potser aquelles salsitxes estaven una mica passades.

HOME: Potser.

DONA: Quantes vegades t’he dit que no mengis abans d’anar a dormir. Fa anys que t’ho dic. I des de fa anys sempre la mateixa història. T’ho dic, t’ho repeteixo, t’ho explico, i tu ni cas.

HOME: Quin fàstic! Animal. Animal fastigós.

DONA: Què?!

HOME: Estava pensant en un conegut. Un animal. Un refotut animal.

DONA: Oblida-te’n. Si pogués tornar a néixer, viuria d’una manera completament diferent... completament. A vegades penso que l’home és capaç dels sacrificis més grans. I a vegades de les pitjors canallades.

HOME: El món és una màquina construïda d’una forma molt estranya. I l’home és tant la grassa com la sorra pels engranatges d’aquesta màquina.

DONA: Mai no he pogut entendre per què Tolstoi va fugir de casa seva. Va ser ben bé una criaturada. Sortir d’un palau càlid i còmode per anar a una estació de tren... i tot per fer empipar la seva dona.

HOME: Els genis sovint són com criatures... a més, era un idealista.

DONA: Sort que avui en dia les ideologies no són tan exigents.

HOME: Això mateix... m’he tacat els pantalons de salsa. S’han de portar a la bugaderia. Per cert, quan arriba la teva mare?

DONA: Aquest vespre. Així que caldrà...

HOME: Fem-ho com t’he dit.

DONA: Petits canvis...

HOME: Saps perfectament com la respecto.

DONA: Quan tornis, canviarem les coses de lloc...

HOME: Tot anirà bé.

DONA: T’ho prego, afaita’t. *la DONA s’acosta al mirall. És mira bé la cara. És toca la cara amb les puntes dels dits. Somriu.*

L'HOME seu a taula de cares a la finestra, però tampoc no s'inclina per mirar a fora. Entra una onada de música fluixa
HOME: Ara escolta'm. T'ho resumiré. El cel blau amb els núvols que passen es reflexa a l'aigua. La nena corre pel prat. Agafa aigua amb les seves manetes i la porta d'un lloc a l'altre. El gatet jau tranquil·lament. Ara un noieta arriba corrent al prat. Té dotze o tretze anys. Somriu. Té un bigotet de pèl moixí.
la DONA segueix davant del mirall. Es toca el coll amb els dits. Llavors treu i amaga la llengua. Repeteix l'acció moltes vegades. Un exercici com un altre, contra l'entumiment dels múscles del coll i la pell. Durant l'estona en que l'HOME explica la història, ella repeteix aquest exercici dues o tres vegades

S'asseu a la vora de l'aigua i observa el reflex de la seva cara. S'aixeca de cop, fa una tombarella, crida i es posa a riure. Fa la vertical i camina sobre les mans. Arranca flors i les llença. Trenca una branca. Li arrenca les fulles. Amb un ganivet fa punta a la branca. Ha quedat llarga i punxeguda com una fletxa. Ara el noi llença la branca. S'adona que hi ha un gatet. Se li acostava de puntetes.

s'interromp. Al cap d'un moment reprèn la història

El noi agafa el gat i el porta cap a l'aigua, on es reflexa el cel amb els núvols. El llença amb força a l'estany. El gatet intenta nedar movent les potetes. El noi l'allunya de la riba amb un pal. Ara el noi es posa a riure. El gatet surt arrossegant-se cap a terra. S'espolsa l'aigua. El noi empeny el gatet altre cop cap a l'aigua. La nena ha deixat la galleda i la sorra. Observa el gatet atentament. El noi empeny amb el peu el cap del gat i no li deixa agafar aire. Torna a somriure. Aixeca el peu. El gatet s'arrossega cap a la riba. Sembla un drap moll. Intenta escapar-se, però el noi l'atrapa, l'agafa per la cua, li fa donar voltes i el llença amunt com una pilota.

treu la cartera, es mira uns papers i diu

El noi torna a agafar el gatet. Li lliga fort un nus al coll i l'arrossega cap a la cavitat al terra que ha fet la nena. El fica al forat i el cobreix de terra. Només li queda el cap a fora. El noi fa un pas endarrere i se'l mira. Ara ja no somriu. El gat mou el cap. El noi agafa la galleda vermella de la nena i cobreix el gat. Ara el noiet i la nena es miren la galleda, que es belluga lleugerament. El noi treu la galleda i s'asseu al costat del gat. El caparronet del gat sembla una bola de fang. Només de tant en tant treu la seva llengüeta rosa. Ara el noi agafa la pala i la llença. Trepitja el cap del gat cada vegada més fort. Els ulls li surten de la cara. Dos boletes blanques entre filets vermells. El nen cobreix el gatet de sorra. Va creixent una muntanyeta de sorra daurada que brilla al sol. El noiet aplanava bé la terra amb els peus. Li brillen els ulls. No somriu. Ara es posa a córrer i ja no se'l veu més. La nena s'asseca la carona amb la maneta, sembla que plora. Agafa la pala i la galleda i se'n va. Un colom que passa volant perd una ploma al vol. La ploma blanca cau lentament a terra.

la DONA fa els seus “exercicis”. Treu i amaga la llengua, ràpid, cada cop més ràpid. Es mira la cara al mirall amb molta atenció. L'HOME fa un petó a la dona i marxa. Al cap d'un moment marxa la DONA. A través de la porta oberta se sent fluixet una conversa, un somriure. Després la veu de la dona “Adeu, adeu, estimat”. Silenci. El DESCONEGUT entra a l'habitació buida. Va vestit de cambrer. Amb un tovalló al braç. Passant pel costat de la taula ordena alguna cosa que els altres havien mogut de lloc, endreça, frega, etc., com si volgués esborrar qualsevol rastre de la conversa i de la presència del matrimoni. S'està un moment a la finestra oberta i llavors la tanca lentament. Quan la finestra queda tancada, s'abaixa el teló.

TERCERA PART

A les fosques. Se sent una sirena. Una llum s'encén en el silenci. La terrassa d'una cafeteria. Està quasi buida. Un parell de taules, no hi ha cadires. Hi ha dos homes asseguts en dues butaques, d'edat indeterminada, vestits quasi amb elegància. Un dels homes està d'esquena al públic, l'altre de cara. Al fons hi ha una cortina per la qual entra un raig de llum. Les butaques estan de costat, però les separa una distància suficient per que els braços estirats dels homes que hi seuen no es puguin tocar. Se sent el llunyà i persistent bramul de la sirena. Com si passés una ambulància. Després silenci.

SEGON *s'arregla el vestit. S'asseu còmodament i encreua les cames. S'arrepapa a la butaca. Seu immòbil. Es mira la gent. No fa res. Potser està pensant intensament, però això qui ho pot saber*

TERCER *se li veu només un tros de calba sobre l'espatllera de la butaca i una mà al reposabraços. Respira amb “profunds sospirs d'alleujament”. Potser ha fet un viatge molt llarg i cansat abans d'arribar*

SEGON *es posa més còmode. Ara veiem les seves dues mans, els dits s'arrapen als reposabraços de la butaca*

TERCER: *Sí... respira fons*

SEGON: *Ets aquí? Sí o no?*

TERCER *calla*

SEGON: *Per fi.*

TERCER *calla*

SEGON *amb entusiasme*: *Estàs còmode?*

TERCER: *I tu?*

SEGON: *T'hi pots arribar a acostumar. Encara que no està molt segura.*

TERCER: No cauràs pas?
SEGON: Estic ben agafat. Amb els braços i les cames.
TERCER: I amb les dents.
SEGON: Amb urpes i dents. *somriu*
TERCER: No estàs pas massa estret?
SEGON: Increïblement estret.
TERCER: I tens bona vista? Un paisatge, gent?
SEGON: Hi ha una espècie de massa grisa que vibra. Però molt lluny. Deu ser l'aire que ho fa vibrar així.
TERCER: No t'avorreixes?
SEGON: No, m'haig de cuidar.
TERCER: I pots canviar de postura? Girar-te?
SEGON: No em cal pas.
TERCER: Tens raó... no tens pas una mica d'aigua?
SEGON: No.
TERCER: I foc?
SEGON: No.
TERCER: Llàstima.
SEGON: No.
TERCER: Tinc un trosset de carn entre les dents que em fa la guitza.
SEGON: Ja t'hi acostumaràs.
TERCER: És que m'empipa molt. No tens un llumí?
SEGON: No.
TERCER: Busca'n un.
SEGON: No.
TERCER: Què no?
SEGON *calla*
TERCER: Però ets aquí?
SEGON: Sí.
TERCER *sospira alleugerit*: Menys mal.
SEGON: Soc aquí, soc aquí. No tinguis por.
TERCER: No m'agrada la solitud.
SEGON: A mi tampoc... *a si mateix* S'ha tornat a moure.

TERCER: Has dit alguna cosa...
SEGON: No he dit res.
TERCER: Què has dit?
SEGON: Res.
TERCER: Però què és això?
SEGON: No ho sé.
TERCER: Una cosa, un animal, un núvol?
SEGON: Una elevació petita i fosca.
TERCER: Has dit que es mou.
SEGON: Em sembla que s’acosta.
TERCER: No vols pas anar a mirar-ho?
SEGON *quasi espantat*: No, no.
TERCER *calla*
SEGON: No puc.
TERCER: I què fas?
SEGON: Estic ocupat. Tinc un munt de coses al cap. Ho he deixat tot per més endavant i ara no em puc moure de lloc. Ni parlar-ne. Deixa tu un moment les teves ocupacions i ves a mirar què hi ha.
TERCER *calla*
SEGON: Jo haig d’aclarir un parell coses.
TERCER: Què vols dir?
SEGON: Vull dir que haig de resoldre uns problemes a dins meu.
TERCER: Ja, jo també tinc una vida interior.
SEGON: En aquest moment dintre meu hi ha una terrible tempesta. Estimo i odio al mateix temps. Llàstima que no ho puguis veure. Estimo i odio. Sona molt ridícul el que et dic?
TERCER: I què és el que tant estimes?
SEGON: Per exemple: la nostra ciutat natal.
TERCER: Què vols dir? La meva ciutat natal? No t’entenc.
SEGON: L’estimo.
TERCER: El què? Les cases, els ponts, la gent, els tramvies?

SEGON: Les cases, la gent, els autobusos, el passat, el futur, la infància.

TERCER: Les tavernes, els bars, les papereres, els bancs del parc...

SEGON: Quins bancs?... *després d'un moment* Sí, sí, els bancs també, és clar.

TERCER: Els monuments.

SEGON: Sí, els monuments també.

TERCER: I els lavabos públics.

SEGON: Sí, a la meua manera també els estimo. Estimo la ciutat sencera.

TERCER: Doncs jo no.

SEGON: El llenguatge humà és tan imperfecte com una escala de mà amb els barrots trencats.

TERCER *sospira*

SEGON: Silenci! *passat un moment* Sembla que ha fet un soroll. *escolta amb atenció*

TERCER: Allò que estava allà?

SEGON: Em sembla que s'arrossega cap a nosaltres.

TERCER: Segur que l'ha atropellat un cotxe.

SEGON: Ara sembla que s'allunya.

TERCER: Bé, me'n he d'anar.

SEGON *inquiet*: Com que te'n has d'anar?

TERCER: Jo ja me'n vaig.

SEGON: No pots fer-me això.

TERCER *estira el braç cap al SEGON*

SEGON: No pots marxar ara.

TERCER: Tinc moltes coses a fer.

SEGON: Jo... el meu... a mi...

TERCER: Tinc coses a fer... què vol dir “a mi, a mi, a mi”?

SEGON: No em deixaràs així, veritat?

TERCER: Per què no?

SEGON *calla*

TERCER *riu*: Era una broma.

SEGON *somriu*: Gràcies. Ja em pensava que hauria de parlar amb mi mateix.

TERCER: Ho dius només perquè vols parlar. Però si ja m’ho has dit tot!

SEGON: No he dit res encara. Tu no saps res de mi. No em coneixes, a mi.

TERCER: I quan t’hagi conegut, què passarà?

SEGON: És un gos!

TERCER: Vols dir?

SEGON: Porta flors al musell.

TERCER: A la pota.

SEGON: Les porta entre les dents.

TERCER: Encara es mou?

SEGON: No. Però, al cap i a la fi, què t’importa?

TERCER: No fa senyals?

SEGON: No ho sé... Escolta... tu m’has de conèixer, has de saber com soc de veritat. Segurament penses que soc completament diferent del que en realitat soc. Jo sé com soc, però tu també ho has de saber. Haig de ser present d’alguna manera en el teu interior. Com un cuc en el formatge, com un violí dins la funda, com la foscor a l’habitació. Si tu no confirmes el que t’explicaré de mi... Hauràs de donar-ne fe.

TERCER: Vaja, vaja. *com entretingut*

SEGON: Hi ha alguna cosa que ens uneix. No vull dir que siguem amics, però... No començaré a explicar les meves intimitats a un estrany.

TERCER: I perquè no? És molt bona idea. Explica-li tot al primer negre que trobis al sortir de casa.

SEGON: No puc. *se submergeix en els seus pensaments. Para l’orella* I tu què estàs fent ara mateix?

TERCER *calla*

SEGON: Em sents?

TERCER: No.

SEGON: Et preguntava què feies.
TERCER: Escoltava el que deies.
SEGON: Però m’escoltes amb atenció? Perquè això és molt important per mi. Pot ser vital per la meva existència.
TERCER: Sí, sí, t’escolto, continua.
SEGON: Però fes-me un favor i deixa per una estona les teves coses.
TERCER: Això no t’ho puc prometre.
SEGON: Ho sé.
TERCER: Sempre m’ocupo de les meves coses, però això no m’impedeix escoltar els altres.
SEGON: Si no m’escoltes atentament no sabràs com soc.
TERCER *badalla*: T’escolto, t’escolto.
SEGON: Però, si et plau, no et posis ara a llegir el diari. He sentit com passaves pàgina.
TERCER: T’ho ha semblat. És el vent que fa moure les branques o potser uns ocells que passen volant.
SEGON: Aquí no n’hi ha d’arbres. Si no escoltes bé et crearàs una opinió equivocada de mi. T’explicaré el que ha passat des de tots costats. M’has de veure amb la llum adequada. No tens ni idea de quines coses la gent explica de mi. I la veritat és que soc completament diferent.
TERCER: I, així, com ets?
SEGON: Precisament ara t’ho volia explicar. Et descobriré...
el TERCER s’ha aixecat i se’n va tot d’una. Amb cautela, de puntetes. Desapareix darrere la cortina. La seva butaca es queda buida. El SEGON no para de parlar La veritat és que no m’agraden les confessions. Em sembla que és la primera vegada que m’obro a una altra persona. Hauràs de tenir una mica de paciència amb mi avui. M’has d’escoltar fins que hagi acabat. Només d’home a home pot confessar-se tota la veritat. L’última vegada que vaig parlar així va ser amb el meu amic. Fa vint anys d’això. Ara ja ningú no té amics i costa exterioritzar tot el que es porta a dins. Una sensació ben

absurda: com si de cop i volta t’adonessis que l’altre té polls al cap. O com si veiessis un poll groc sobre la solapa de la seva americana negra. Aquell meu amic ja és mort. La gent es moria molt llavors. Però això no té cap importància. Amb ell parlàvem de les coses més importants de la vida. Que si l’home té ànima, que si hi ha vida després de la mort, que si la vida té algun sentit... ximpleries d’aquestes. Evidentment tota aquesta filosofia desapareixia quan en el camp de visió apareixia un ésser del gènere femení. El moviment de les natges ens conduïa a un estat que ratllava l’entusiasme. Ens ho miràvem com si... bé, ja saps què vull dir. Et recitaré un petit poema d’un poeta que conec:

Desitjo
va dir ell
desgraciadament l’ànima no existeix
es va enriolar ella

la jove cambrera
estava tan ben feta
que amb ella
sense ànima
s’hauria pogut crear
una nova persona

té un culàs
més ben fet
que
la cúpula d’aquella famosa
catedral –va pensar–
meravellós
recipient
temporalment tancat

No dius res? Però sé que t’ha agradat. De tant en tant un poemet va bé... En aquells temps no hi havia ànima. Ara alguna cosa torna a néixer sobre aquest munt de deixalles. Es belluga. Tot i que tenim unes llevadores força dolentes. Són aquestes pagesotes dels setmanaris que aconsellen qualsevol cosa, aquests pastors primitius i pecadors que s’ocupen de la cultura; quan el que cal és encreuar Oppenheimer amb Freud, Schweitzer amb Kowalski. Ximpleries. M’he desviat del tema. No és fàcil confessar-se de debò. En fi, ens passem la vida esperant confessar-nos i quan de cop arriba el moment d’aquesta confessió general, ho fa en el lloc menys indicat. En un compartiment de tren, en una sala d’espera, a cal dentista o en un restaurant de tercera categoria. Qualsevol lloc és bo per a confessar-se. És clar que les dones sempre ho expliquen tot a tothom i a tota hora. Encara que ho fan de manera superficial. Ahir al tren una senyora em parlava del seu primer marit. De que tenia formació superior. I una filla d’un altre matrimoni. Que feia fred i que li agradava passejar descalça però no ho podia fer a la ciutat. Em va explicar amb tot de detalls una malaltia que tenia. Al mig de la conversa va haver de baixar del tren. I justament en el moment que començava a parlar de la fe i la moral! Rius?...

No em resulta fàcil parlar d’això meu perquè és una mica ridícul i repugnant. A vegades només em sembla ridícul i a vegades només repugnant. Haig de treure tot això de dins meu, escopir-ho. Només et demano una cosa: no em jutgis ara. Escolta fins al final. Després pots marxar o si vols pots emetre un veredict. N’acceptaré qualsevol. No et parlaré de la joventut. La meva cara sembla una truita que hagi caigut al terra brut. Amb això n’hi ha prou. En aquell període va començar la gran crisi mundial. Llavors va passar la crisi i va esclatar la gran guerra mundial. La segona. Després la pau, la reconstrucció i finalment, l’estabilitat.

Tota aquesta història va passar durant un viatge. M'hostatjava en un petit hotel, una pensió, però prou neta. En aquell temps tenia alguns problemes. De vegades menjava a l'hotel. Un cop vaig trobar-me un pèl a la sopa. Al brou, per ser més precís. *el TERCER ha tornat mentrestant al seu lloc. Està un altre cop assegut a la butaca. Es veu la punta del seu cap calb i ovalat* Des de petit que m'encanta el brou. Me'n recordo com els amics sempre em volien fer venir fàstic tot cridant: “sopa de morta”, “sopa de morta”.

TERCER: Els nens. Els nens no són tan innocents com semblen...

SEGON: No m'interrompis ara, si us plau. M'acosto a...

TERCER: Perdona.

silenci. A través d'aquest silenci comencen a percebre's sons: fragments de converses, discursos, conferències. Els sorolls d'una gran ciutat. Un brogit creixent. Se senten encara paraules soltes del SEGON: caldo... brou... pare... jo... estimava... terrible... caldo... pèl... El soroll s'intensifica. Es veu com els llavis del SEGON es mouen. Sembla que parla amb una gran dificultat. De vegades serra els llavis. Després un lleuger moviment de la boca. Somriu. Enmig del xivarri dels carrers, des de molt lluny arriba el so d'una sirena. De sobte, silenci. En el silenci:

SEGON: Això és tot. No et parlaré de l'ocupació, tu mateix la coneixes molt bé per la teva pròpia experiència. Ara tinc un bon càrrec, de molta responsabilitat. Me'n recordo que en aquells temps em jurava: “mai més, m'entens? mai més”. I tot i això no he complert amb la meua paraula. Això és tot.

TERCER *no diu res*

SEGON: No dius res.

TERCER: El temps tot ho cura.

SEGON: Tens raó.

TERCER: Escolta, home, no s'ha de dividir un pèl en quatre. Encara que te'l trobis a la sopa. *riu* Bona aquesta, eh?

SEGON: Bona? sí, home, de veritat, molt bona. Saps, em sembla que tu sí que saps com encarar els problemes. Quan t’escolto em sembla que he exagerat una mica tota aquesta història. *passada una estona* Fa vint anys que ho porto a dins. Fins i tot vint-i-tres... T’ho agraeixo.

TERCER: Però sí...

SEGON: Ni tan sols t’has estranyat. Pensava que no voldries escoltar-me. No et faig fàstic? No em menysprees?

TERCER: Però què dius home! Això no és res. Au va, no en parlem més. Tu sempre fas una muntanya d’un gra de sorra. Un gra de sorra a la sopa. Home, sí que pot fer mal a l’estómac. A mi m’agraden les galetes amb crema. A la mitologia grega es menja un estofat fet dels propis fills. I a l’infern de Dante un pare es menja els cervells dels seus propis infants.

SEGON: Tu sempre has de dir alguna cosa que em faci riure. *no riu* Saps... Allò no para d’arrossegat-se cap a nosaltres.

TERCER: Què hi veus ara?

SEGON: Res d’interessant. *s’arrepapa a la butaca amb les cames creuades*

TERCER: Aquest turonet.

SEGON: Quin turonet?

TERCER: Aquest objecte fosc del qual em parlaves.

SEGON: Ah, sí, sí. Ara sembla que s’acosta.

TERCER: Diu alguna cosa?

SEGON: No sento res.

TERCER: Llàstima que estiguem tan ocupats. No pots anar a mirar-ho d’un salt?

SEGON *fent-se la manicura*: Ara no puc. Ni parlar-ne. Potser quan acabi hi aniré.

TERCER: I no hi ha ningú per aquí que ho pugui fer?

SEGON: No ho sé.

TERCER: Llàstima que no ho pugui veure.

SEGON: Gira’t. Ningú t’impedeix girar-te.

TERCER: No puc. Ara haig de mirar aquí.
SEGON: I què mires? Què vol dir “haig de”?
TERCER: Això ja no és assumpte meu.
SEGON: Tens raó. Tu procura per tu.
TERCER: Tot és al seu lloc. Finalment. Després d’aquesta pausa tan llarga. Per fi vivim en un món civilitzat.
SEGON: Ara funciona el servei de neteja de la ciutat.
TERCER: Se’ls pot trucar, que vinguin i s’enduguin això.
SEGON: Ara beuria alguna cosa.
TERCER: Què fas ara? Em sembla que no escoltes el que et dic!
SEGON: No gaire.
TERCER: Què?
SEGON: Ara m’ha vingut al cap que jo t’ho he explicat tot de mi i en canvi tu no m’has dit ni mitja paraula de tu.
TERCER: No tinc res a dir. Només soc un home normal i corrent.
SEGON: Un home.
TERCER: Un home.
SEGON: Déu meu.
TERCER: Què vol dir “Déu meu”?
SEGON: Un home.
TERCER: I que hi ha d’estrany en això?
SEGON: Res.
TERCER: Res?
SEGON: Explica’m com ets. Primer de tot explica’m com ets físicament.
TERCER: Físicament? D’acord, si tant t’importa...
SEGON: Molt, potser encara més i tot que el teu interior.
TERCER: Començaré pels peus. Al cap hi porto un barret de bolet negre.
SEGON: Em sembla que ha aixecat el morro.
TERCER: S’arrossega.
SEGON: No paris. Deies que portes un barret negre al cap.
TERCER: Sí. Ara et descriuré el meu caràcter.

SEGON: Em sembla molt que ets de la broma.
TERCER: Aquell d'allà encara no és mort?
SEGON: Què vols dir que és mort? Què s'ha mort?
TERCER: Aquell gos atropellat.
SEGON: Per començar, no se sap si és un gos. Pot ser és una foca.
TERCER: Una foca?
SEGON: O un tronc.
TERCER: Escolta, perquè no hi vas a donar una ullada? No tens res a perdre-hi. Jo t'espero aquí.
SEGON: No em puc moure. Ja t'he dit que ara no puc.
TERCER: De fet ja m'ho has dit tres vegades, però el que no entenc és perquè no et pots moure. Que estàs lligat?
SEGON: Temps enrere ho havia intentat. A vegades marxava. Però des de fa deu anys que ni ho intento.
TERCER: Tinc un ganivet aquí.
SEGON: Un ganivet?
TERCER: Bé, tant com un ganivet potser no; és un ganivet de postres. Ara te'l passo.
SEGON: No cal.
TERCER: Podràs tallar aquests lligams.
SEGON: Jo no vull tallar res.
TERCER: Doncs és una llàstima.
SEGON: No.
TERCER: Jo almenys tinc llibertat de moviments. Em puc aixecar i marxar.
SEGON: Doncs vine aquí amb mi.
TERCER: Només puc caminar tot recte, sense mirar als costats.
SEGON: Anaves dient que portaves un barret de bolet.
TERCER: Això era gairebé tot.
SEGON: Descriu-m'ho tot amb detall. De vegades una nimietat determina tot el conjunt.
TERCER: Avui porto l'uniforme de gala de la Guàrdia muntada. Bandes, xarreteres, medalles, coll platejat, mànigues daurades,

botons i cadenes. En una paraula: tot un uniforme de gala dels oficials per a celebracions i recepcions.

SEGON: Una altra broma.

TERCER: Sí. La veritat és que amb les paraules intento curar una antiga ferida.

SEGON: Pateixes.

TERCER: Inexpressablement.

SEGON: Intenta oblidar.

TERCER: D'acord.

SEGON: No facis broma del teu aspecte físic. Si ara mateix haguessis de marxar, et recordaria com a un ridícul oficial d'opereta. Les bromes són perilloses. Tens algun *hobby*?

TERCER: Sí, m'agrada caçar mosques. Sovint m'aixeco a l'alba. No et pots ni imaginar que agradable que és caçar mosques en aquest nostre món devastat. Em passo hores mirant els vidres o les parets. Llavors n'apareix una. La fico en una ampolla i compto les que hi ha.

SEGON: Que divertit. I tens algun somni?

TERCER: Caçar una mosca de la mida d'un pardal. Des de petit que caço mosques. Fins i tot vaig compondre un petit poema:

Un cop, el murri d'en Perot
ficava mosques dins d'un pot,
per a no matar-les de fam
els hi posava pa amb enciam.

SEGON: No has canviat gens.

TERCER: Tu tampoc.

SEGON: Em foten un mal aquestes sabates grogues...

TERCER: A mi les meves també em van justes.

SEGON: Notes quin mal que em fan les meves?

TERCER: Noto quin mal que em fan les meves.

SEGON: Va, no ens desviem del tema. T'havies aturat en la descripció del teu cap. Però t'has descuidat de la caspa... Què és aquest soroll? Algú aquí està gemegant...

TERCER: Volia tractar aquest problema des d’una perspectiva una mica més àmplia, posar-hi llum.

SEGON: Ara ja m’he creat una imatge del conjunt. De la teva persona i personalitat. Si marxessis ara mateix, et podria recrear. *després d’uns instants* Eres tu que gemegaves?

TERCER *calla*

SEGON: Segurament era aquesta pobra foca.

TERCER: Una foca al carrer?

SEGON: Pot haver sortit d’una piscina. A més, no és una foca. És un gos. Ara ho veig millor.

TERCER: Un gos?

SEGON: Sí.

TERCER: Un setter?

SEGON: Un perdiguer.

TERCER: De pèl ras?

SEGON: Més aviat estofat.

TERCER: Un gos salsitxa?

SEGON: De pèl llis.

TERCER: De pèl llarg?

SEGON: Com udola aquesta bèstia!

TERCER: Ja t’ho deia que era un dòberman.

SEGON: Un Terranova.

TERCER: Un gos lulú.

SEGON: Un San Bernard.

TERCER: Però el veus bé?

SEGON: No gaire. Demà haig d’anar a l’oculista.

TERCER: I jo al dentista.

SEGON: Imagina’t que s’aixeca.

TERCER: El veus bé?

SEGON: Sí... que curiós... *després d’un moment* Té la pell blanca amb diferents matisos.

TERCER: D’un rosa clar tirant a grogós.

SEGON: Té el cos molt pelut, els cabells lleugerament ondulats.

TERCER: De vegades quasi llisos, els ulls i els cabells clars.
SEGON: Els cabells negres, arrissats.
TERCER: Relativament curts.
SEGON: Té els ulls molt foscos.
TERCER: Ho veus, ja t’ho deia.
SEGON: Ara s’aixeca sobre dues potes.
TERCER: Es deu haver escapat del circ.
SEGON: No es mou.
TERCER: Ves a mirar-ho d’una vegada!
SEGON: No puc, ja saps que no em puc moure de lloc.
TERCER: Me’n havia oblidat.
SEGON: T’oblides molt de pressa del que et diuen. Saps molt bé com m’ha costat aconseguir aquest lloc. No emplenava la panxa, no tenia temps per divertir-me, ni per anar a pescar, ni per estimar, i ara tu em dius que deixi el meu lloc.
TERCER: Estàs molt trasbalsat. Tranquil·litza’t.
SEGON: Silenci.
TERCER: Saps què se m’ha acudit?
SEGON: Espera. M’ha semblat que...
TERCER: És clar que t’ho ha semblat... deixa aquest gos en pau... A veure què me’n dius de la idea que he tingut.
SEGON: És un gos.
TERCER: Tira-li un os i et quedes tranquil.
SEGON: No en tinc d’ossos i em sembla que aquí de tranquil·litat tampoc en tindrem.
TERCER: Doncs tira-li una pedra. Una bèstia com aquesta no hi trobarà cap diferència.
SEGON: No. *després d’un moment* No. No és possible. Ho dec haver sentit malament.
TERCER: Ja ho veus.
SEGON: No veig res.
TERCER: Ens està cridant.
SEGON: Lladra?

TERCER: Aquesta sí que és bona.
SEGON: Terrible, et pots creure que porta una corbata al coll?
TERCER: Corbata?
SEGON: Sí, porta corbata.
TERCER: Acosta-t’hi una mica.
SEGON: No em puc moure, em sembla que ja t’ho he explicat.
Quina situació més incòmode. Perquè caram ens havia de
passar això a nosaltres?
TERCER: No es pot estar tranquil ni un moment.
SEGON: Tu creus?
TERCER: Crec, sí.
SEGON: En què?
TERCER: En la resurrecció del cossos.
SEGON: No sabia que eres creient?
TERCER: Jo sí. I tu?
SEGON: Jo no. *després d’una pausa* Aixeca el cap. Li veig els ulls
i la boca. Eleva els ulls al cel. Torna a arrossegar-se.
TERCER: Tira-li un tros de carn o una cigarreta.
SEGON: M’està mirant.
TERCER: Només t’ho sembla. Ets massa susceptible.
SEGON: Ha caigut a terra. S’ha quedat estirat sobre la seva pròpia
merda. La remou amb les potes...
TERCER: Avisa’m quan es desenterri.
SEGON: I què faràs ara?
TERCER: Tinc assumptes pendents. Ja he de marxar.
SEGON: Ara?
TERCER: El meu camí tampoc està sembrat de flors.
SEGON *es passa un mocador per la cara*: No t’entenc pas.
TERCER: Dic que cadascú té els seus problemes. Me’n vaig.
SEGON: Com que “me’n vaig”? Vols marxar? Ara?
TERCER: No t’ho agafis tan seriosament.
SEGON *somriu alleugerit*: T’aconsello que no et moguis. No et
moguis. Serà millor que et quedis. No et moguis. Tu mateix

deies que estaves força bé. Tens una posició relativament còmoda, àmplies perspectives, vestits de nit, garatge. Encara et queden uns quants ideals.

TERCER *ensuma sorollosament*

SEGON: Què dius?

TERCER: Jo res. Continua parlant.

SEGON: però de què?

TERCER *ensuma sorollosament*: Què és això?... altre cop aquesta pudoreta.

SEGON: Jo no noto res.

TERCER: Com pot ser que no la notis si jo la noto?

SEGON *s'arronsa d'espatlles*

TERCER: Però si jo la noto perfectament. Alguna cosa aquí fa molta pudor. I està molt a prop de nosaltres.

SEGON: No has pas trepitjat algun excrement?

TERCER: No... Quina pudor més repugnant!

SEGON: Doncs no oloris.

TERCER: Bé haig de respirar d'alguna manera!

SEGON: Respira per la boca i no pel nas. *treu un mocador i se'l posa sobre el nas i la boca*

TERCER: Tu no notes res? Digue'm la veritat.

SEGON *poc clarament*: Et juro que no noto res. Et dono la meva paraula d'honor.

TERCER: De quin honor em parles ara?

SEGON: De l'honor.

TERCER: De l'honor?

SEGON: Sí, de l'honor.

TERCER: Sí. És l'únic valor que ens queda.

SEGON: Sí, només això ens queda.

TERCER: Què?

SEGON *amaga el mocador*: Què dius?

TERCER: Quina pudorassa! Aquí hi ha alguna cosa que s'està podrint.

SEGON: És veritat.
TERCER: No ensumis.
SEGON: Tot l'aire n'està saturat.
TERCER: Mou-te a un altre lloc i llestos.
SEGON: No. De cap manera.
TERCER: No dius que la fetor t'asfixia?
SEGON: Segurament m'hi acabaré acostumat.
TERCER: M'impressiones.
SEGON: Intentaré acostumar-m'hi.
TERCER: M'impressiona el teu quasi heroisme.
SEGON: Escolta, i perquè no cantem alguna cosa? Així ens ho
passarem millor. Un, dos, tres...vinga, va, tots junts!...
TERCER *calla*
SEGON: Em sembla que hi ha una carronya per aquí.
TERCER: I què hi fan les autoritats? On és l'opinió pública?
SEGON: Què?
TERCER: L'opinió pública.
SEGON: Exacte.
TERCER: A la segona meitat del s. XX, al bell mig de la ciutat hi ha
un animal mort i a ningú no li importa.
SEGON: Exacte.
TERCER: Un gos? De quin gos parles?
SEGON: D'aquest que s'arrossegava cap a tu.
TERCER: Cap a mi? Jo no sé res d'això!
SEGON *com espantat*: Déu meu!
TERCER: Com dius?
SEGON *riu ple d'inseguretat*: Pobre Jan!
TERCER: Estàs parlant amb mi?
SEGON: No... Ha anat a petar de morros a la merda.
TERCER: Pobra criatura.
SEGON: Encara es mou.
TERCER: I on és ara?
SEGON: Seria millor que algú el rematés.

TERCER: Et pregunto si està molt lluny de nosaltres.

SEGON: Està als meus peus.

TERCER: Què?

SEGON: És a un pas de la meva cama.

TERCER: Però què és?

SEGON: No ho sé.

TERCER: Però si ara ja et pots moure.

SEGON: No, no puc.

TERCER *apujant la veu*: Com que no pots? Què significa això? No pots fer ni un pas?

SEGON: No em puc moure de lloc.

TERCER: Ara no te'l agafarà pas ningú. Mou-te!

SEGON: Amic meu. Veig que t'atabales. *somriu* Sento uns tons nous a la teva veu... uns tons emocionals. T'ofens, dones ordres, cries.

TERCER *calla*

SEGON: Espero que no em comencis a sermonejar ara. “Te'n separa només un pas!”, “Mou-te!”. O potser ara em començaràs a parlar de que s'ha d'estimar el proïsme com a si mateix, eh, bonàs! Fot-me un sermó. Desfoga't... “Mou-te!”. Ja t'he explicat que no em puc moure d'on soc.

TERCER *tranquil·lament*: I tampoc no et pots inclinar?

SEGON: No puc.

TERCER: Què?

SEGON: No em dona la gana. *treu el mocador i es tapa la boca*

TERCER: Trenca els lligams, allibera't!

SEGON *tranquil, quasi alegre*: De quins lligams em parles? Només era xerrameca. Aquí no hi ha cap “lligam” per trencar. Simplement no em dona la gana moure'm de lloc. Està clar, capità?

TERCER: Encara respira?

SEGON: No ho sé. Si tant t'interessa, vine cap a aquí i mira.

TERCER *calla*

SEGON: Què, vens?

TERCER: Tampoc m'interessa tant. I tu què fas? Has trucat una ambulància?

SEGON: És clar que sí. *es posa còmode a la butaca*

TERCER: Ha dit alguna cosa?

SEGON: No ho sé.

TERCER: Si t'inclines una mica potser el sentiràs.

SEGON: No puc.

TERCER: M'agradaria saber com és.

SEGON: Serà difícil identificar-lo. Es descompon molt de pressa.

TERCER: Però conserva alguna forma, no?

SEGON: Sembla un sac ple de carn podrida i draps.

TERCER: I no pots distingir de quina raça és?

SEGON: No.

TERCER: No porta cap medalla, una aliança, carnet?

SEGON: No sé pas de què em parles. És un escàndol que a hores d'ara ningú s'hagi endut aquesta carronya d'aquí.

TERCER: Parles d'ell com si fos un gos.

SEGON: És que era un gos.

TERCER: N'estàs segur?

SEGON: És clar. *s'arrepapa a la butaca amb les cames encreuades. Es guarda el mocador, molt ben plegat, a la butxaca*

TERCER: Gràcies a Déu!

SEGON: Què dius?

TERCER: Res.

SEGON: M'alegro de que tornis a estar en forma. Saps? no pensava que t'amoïnessis tant. Gairebé m'has cridat.

TERCER: Ja haurien de ser aquí.

SEGON: No sembla que tinguin cap pressa.

Creix el brogit de la gran ciutat. Ressona una sirena a la llunyania. Silenci.

ŚWIADKOWIE

ALBO

NASZA MAŁA STABILIZACJA

TADEUSZ RÓŻEWICZ

“Transfer” XIX: 1-2 (2024), pp. 176-267. ISSN: 1886-554

Wydawnictwo Literackie. Kraków, 1986
ISBN 83-08-01613-8

O S O B Y :

ON — recytator poezji

ONA — recytatorka poezji

KOBIETA }
MĘŻCZYŻNA } małżeństwo

OBCY — może kelner, może służący

DRUGI }
TRZECI } panowie w średnim wieku

C Z Ę Ś Ć I

Przed kurtynę wychodzi Recytatorka i Recytator. Deklamują poemat pod tytułem:

Nasza mała stabilizacja

ONA Głupota przybiera rozmiary
normalne
ON nieskończoność jest krótsza
od nogi
Sophii Loren
ONA miłość i nienawiść
zmniejszyły wymagania
ON biel nie jest już taka biała
taka rażąco biała
ONA czerń nie jest już taka czarna
taka naprawdę czarna
ON temperatura jest średnia
ONA wiatry są umiarkowane
ON ucho van Gogha
wygląda prawie komicznie
ONA jak zielone ucho śledzia
ON metafizyka ma
nogi jamnika
ONA opoka mięknie
i opowiada anegdotki
ON znów jest coś
w rodzaju poezji

OBOJE zakłada się nogę na nogę
ON na akademii koncercie
 w teatrze w samolocie
ONA psy chodzą w kołderkach
 młodzież jest zagadkowa
 pani Zofia radzi zapomnieć
ON pryszcz na nosie stwarza
 problem alienacji
OBOJE zakłada się nogę na nogę
ON apokalipsę
 czytuje się do poduszki
ONA cytuje w „przekroju”
ON hierarchia walczy
 z prezerwatywami zamiast
ONA walczyć o podniesienie ich jakości
ON o końcu świata
 mówi się pobłażliwie
OBOJE zakłada się nogę na nogę
ONA domy stoją
ON samochody jeżdżą
ONA panowie mają panie
ON panie mają futra
ONA futra mają kołnierze
ON i tak dalej
OBOJE zakłada się nogę na nogę
ON w kościołach mówi się o piekle
 w sposób oględny
ONA zakłady pogrzebowe
 są obficie zaopatrzone
ON w wielki asortyment
 trumien i wieńców
ONA zdarzają się i tu nadużycia
ON ale klienci mają rację

ONA można wstąpić
ON można wystąpić
ONA można się oburzyć
ON niezbyt głęboko
ONA można wypić kawę
OBOJE zakłada się nogę na nogę
 chwila ciszy
ON A wiesz boję się trochę
 boję się że mogę to stracić
ONA co
ON no właśnie to nic
 boję się o to
 że mogę stracić to
 coś niecoś
OBOJE naszą małą stabilizację
ON że mogę stracić to wstawanie
 z łóżka
ONA to kładzenie się do łóżka
ON i to leżenie w łóżku
ONA i pracę i mój stosunek
 do pracy i stosunek
 przełożonego do mnie
ON i nasze wzajemne stosunki
ONA które nie układają się
 najlepiej
ON ale przecież lepiej tak
 niż wcale
ONA boję się troszkę
 że mogę stracić to mieszkanie
ON i obiady które są raz lepsze
 raz gorsze i ciebie
OBOJE i twoje i moje i nasze
ON w pewnym sensie poglądy

ONA troszkę się boję o szafę
ON i o spodnie w szafie o poetykę
ONA i porcelanę i estetykę
i kieliszki i etykę
ON o nasze ostatnie słowa
przed zaśnięciem
ONA i te przed ziewnięciem
ON i o sufit nad nami
OBOJE Nasza mała stabilizacja
może jest snem tylko
ON ale tak naprawdę tak w głębi
wierzę że wszystko
jednak się jakoś ułoży
ONA i będzie można
odetchnąć
ON z drugiej strony
jednak coś mnie
nurtuje
ONA od przebudzenia do
zaśnięcia
ON Nasza mała stabilizacja
może jest snem tylko

C Z Ę Ś Ć II

Pokój. W pokoju stół, krzesła, fotel. Na stole filiżanki, dzbanek. Przez otwarte okno płynie strumień słonecznego światła i sielankowa, pełna wdzięku, cicha melodia... Rameau „Le rappel des oiseaux”. Kobieta w jasnej, wiosennej sukni. Powieki ma przykryte czarnymi listkami. Na twarzy światło. Z sąsiedniego pokoju, przez otwarte drzwi lub kotarę dobiega wyraźny głos męski. Muzyka staje się cichsza, prawie niedosłyszalna.

KOBIETA Czy śpisz, kotku?

MEŹCZYZNA Nie.

KOBIETA A co robisz, kotku?

MEŹCZYZNA Zdechłem, piesku.

KOBIETA Żartujesz, kotku.

MEŹCZYZNA Żartuję, piesku.

KOBIETA A co ci się śniło w nocy?

MEŹCZYZNA Nie pamiętam... jakaś szafa. Otwierałem szafę... a
tobie?

KOBIETA Mnie też szafa.

MEŹCZYZNA *do siebie* Raz, dwa, trzy! wstawaj, koniu!

KOBIETA Jakby nas ktoś podsłuchiwał, toby pomyślał, że dwoje
dzieci bawi się w małżeństwo.

MEŹCZYZNA Podsłuchiwał?...

KOBIETA Co teraz robisz?

MEŹCZYZNA Nic, a ty?

KOBIETA Myślę.

MEŹCZYZNA O czym myślisz?

KOBIETA O tym, co wczoraj mówiłeś, przed zaśnięciem.

MEŹCZYŻNA Nie pamiętam.
KOBIEŢA Mówiłeś, że chcesz się od dzisiaj zmienić, a potem spałeś
jak zabity.
MEŹCZYŻNA Czego to się nie mówi przed zaśnięciem. Wszystko
się ze sobą łączy bez sensu.
KOBIEŢA *pije kawę* Co tam robisz?
MEŹCZYŻNA Przysiady... Gimnastykuję się.
*do pokoju wchodzi Mężczyzna. Jest jeszcze młody. Mężczyzna
ma na sobie czarne spodnie i białą koszulę*
MEŹCZYŻNA Czuję się jak ptaszek.
KOBIEŢA Czekaj, zamknę okno.
MEŹCZYŻNA Dlaczego?
KOBIEŢA Żebyś mi nie wyfrunął, mój orle.
MEŹCZYŻNA *śmieje się* Czy notujesz swoje aforyzmy?
całuje kobietę w policzek
KOBIEŢA Pocałuj jeszcze raz.
MEŹCZYŻNA Teraz sobie już przypominam, co wczoraj mówiłem,
to nie były żarty.
KOBIEŢA Odłóż to do jutra.
MEŹCZYŻNA Nie mogę.
KOBIEŢA Ale ja tak proszę.
MEŹCZYŻNA *podchodzi do okna. Otwiera szeroko
ramiona. Patrzy w dal itd.* Piękny dzień.
KOBIEŢA Sam ten widok przez okno wart jest tysiąc złotych
miesięcznie.
MEŹCZYŻNA Dziesięć tysięcy.
KOBIEŢA Czasem stanę w oknie i patrzę na chmury. Płyną po
niebie i płyną.
MEŹCZYŻNA I o czym wtedy myślisz... O! Jaki zabawny kotek!
Skąd on wyskoczył?
KOBIEŢA Myślę o tobie, o sobie i o tym, że nasze życie też tak
przeżywa.

MEŹCZYŻNA Wiesz, to ciekawe spostrzeżenie. Nigdy na to nie
wpadłem. Po prostu brak czasu.

KOBIETA Chmury zmieniają swoje kształty... Czasem coś
przypominają... Wczoraj widziałam chmurę w kształcie
lokomotywy, a potem przybrała kształt kozaka na koniu.

MEŹCZYŻNA Coś podobnego... Widziałaś kiedy kozaka na koniu?

KOBIETA *wybucho śmiechem* Nie.

MEŹCZYŻNA *cały czas w oknie* Z czego się śmiejesz?

KOBIETA Z ciebie. Przecież ty nie masz za grosz wyobraźni.

MEŹCZYŻNA A wiesz, ja też widzę w tej chwili chmurę w
kształcie... w kształcie...

KOBIETA W kształcie czego?

MEŹCZYŻNA W kształcie lodówki... ale już się zmienia... chodź
prędzej...

KOBIETA Już dzisiaj wyglądałam przez okno. Chyba trzy albo
cztery minuty oglądałam niebo.

MEŹCZYŻNA A teraz przypomina poduszkę... fantastyczna
historia!

KOBIETA Przypomniały mi się nasze czasy narzeczeńskie.
Prowadziliśmy takie szalone rozmowy od rana do nocy. Pełne
fantazji, dowcipu, nonsensów, poezji... pamiętasz?

MEŹCZYŻNA *zdziwiony* Poezji?

KOBIETA A tak, tak, mój piesku, poezji. Wiesz, już zapomniałam,
że można tak uroczo, beztrósko rozmawiać. Dawno marzyłam
o takiej rozmowie z tobą.

MEŹCZYŻNA *zapala papierosa* Czemu mi o tym nie
powiedziałaś... Zabawny! Zabawny ten koteczek. Goni swój
własny cień! Podskakuje...

KOBIETA Wtoczył się rano na łąkę jak kulka białej wełny.

MEŹCZYŻNA Ten jest czarny.

KOBIETA Cóż to za różnica... to pewnie braciszek.

MEŹCZYŻNA *po chwili* Śmieszny! Jak na sprężynkach. Chce
koniecznie chwycić własny ogon.

KOBIETA Nalać ci kawy?
MĘŻCZYŻNA Dziękuję, będę pił mleko.
KOBIETA Mama pisała, że przyjedzie.
MĘŻCZYŻNA Biedna mama... nic mi nie mówiłaś.
KOBIETA List przyszedł rano.
MĘŻCZYŻNA Trzeba będzie rozłożyć na noc łóżko.
KOBIETA Jest w przedpokoju.
MĘŻCZYŻNA A gdzie je postawimy?
KOBIETA Można tutaj albo w kuchni.
MĘŻCZYŻNA Ostatnio, kiedy je rozłożyłem, nie chciało się złożyć.
KOBIETA Może pomyliłeś się... te łóżka nie są takie praktyczne,
jak się mówi.
MĘŻCZYŻNA Na dwie, trzy noce to nie ma znaczenia, zresztą
mama może spać z tobą, a ja przeniosę się na fotel.
KOBIETA To nie takie proste, widzisz...
MĘŻCZYŻNA *siada przy stole. Zakłada nogę na nogę*
KOBIETA Mama pisała, że chce u nas zostać na zawsze.
MĘŻCZYŻNA To co innego... możemy przedzielić kuchnię
parawanem i na noc rozkładać łóżko. Na dzień można
wystawiać do przedpokoju. Czy nie widziałaś żyłki? Prułaś
wczoraj spodnie.
KOBIETA Biedna mama nie miała słodkiego życia.
MĘŻCZYŻNA Będzie mogła odpocząć u nas. Atmosfera też jej
dobrze robi.
KOBIETA Podleje kwiatki, przypilnuje mieszkania.
MĘŻCZYŻNA Nakarmi białe myszki.
KOBIETA Wystawi mleko.
MĘŻCZYŻNA Zobaczysz, że będzie się u nas doskonale czuła.
KOBIETA Zawsze była spragniona domowego ciepła.
MĘŻCZYŻNA Jak wrócę, to sprawdzę, czy łóżko się rozkłada.
Zresztą może spać na kanapie.
KOBIETA Jak będziesz przechodził koło hali, zobacz, czy nie ma
bitego drobiu.

MEŹCZYŻNA Świetnie.

KOBIETA *wstaje. Podchodzi do okna. Stoi zwrócona twarzą do*
Mężczyzny Życie jest takie piękne.

MEŹCZYŻNA Życie jest mimo wszystko jednak takie piękne.

KOBIETA Tylko ludzie są straszni... choć nie wszyscy.

MEŹCZYŻNA W gruncie rzeczy są dobrzy... choć nie wszyscy.

KOBIETA Czy piłeś mleko?

MEŹCZYŻNA Nie.

KOBIETA Stoi w kuchni w miseczce.

MEŹCZYŻNA Czy zdjęłaś kożuszek?

KOBIETA *ma zamiar wyjść* Zapomniałam.

MEŹCZYŻNA Proszę cię... to drobiazg *wychodzi*

KOBIETA *z okna znów napływa sielankowa muzyka... jeden z*
muzycznych obrazków Couperin lub Rameau. Po chwili Co
tam robisz, piesku?

MEŹCZYŻNA *jego głos dobiega przez drugie drzwi* Piję mleko.

KOBIETA Mleko jest naprawdę bardzo zdrowe.

MEŹCZYŻNA *milczy albo coś nuci*

KOBIETA Czy zebrałaś kożuszek?

MEŹCZYŻNA Tak, kotku.

KOBIETA To go zjedz, kożuszek jest najzdrowszy.

MEŹCZYŻNA Ja nie cierpię kożuszka, przecież mówię to od
dziesięciu lat.

KOBIETA Zapomniałam.

MEŹCZYŻNA *syczy, cmoka*

KOBIETA Co się stało?

MEŹCZYŻNA Sparzyłem sobie język.

KOBIETA Przecież mogłeś dmuchać... Czy bardzo ci dokucza?

MEŹCZYŻNA Bardzo.

KOBIETA No widzisz, *słychać brzęk rozbijanych naczyń* Co tam
robisz?

MEŹCZYŻNA Rozbiłem spodeczek i garnuszek.

KOBIETA Posmaruj sobie język śmietanką... zaraz tam przyjdę.

MEŹCZYŻNA Nie trzeba.

KOBIETA Czy już posmarowałeś?

MEŹCZYŻNA *niewyraźnie* Posmarowałem.

KOBIETA Czy teraz mniej boli?

MEŹCZYŻNA *niewyraźnie* Mniej.

KOBIETA Mówisz tak niewyraźnie, że nie wiem, czy mniej, czy więcej.

MEŹCZYŻNA *wyraźnie* Mniej.

KOBIETA Strasznie się cieszę, że to już mija. Było mi strasznie przykro, że się tak oparzyłeś. Wolałabym sama sobie oparzyć swój język. Widzieć, jak cierpi kochana osoba, jest większą katuszą... nie sądzisz?

MEŹCZYŻNA *milczy*

KOBIETA *odwraca się teraz twarzą do okna, a nawet wychyla się lekko, jakby coś zobaczyła. Jest odwrócona do nas tyłem. Jest to nie tylko figura dosłowna ale i stylistyczna. To odwrócenie się tyłem ma wpływ nie tylko na percepcję oka widza, lecz jest swego rodzaju archetypem, ucieleśnieniem idei drzemiących w podświadomości mężczyzn itd. ...Jaka śliczna dziewczynka igra na łące, wśród trawy, kwiecica i ziół. Aniołek. Ma czerwone wiaderczko, na wiaderczku białe różyczki. W drugiej ręczce trzyma mały niebieski szpadelk. Ma na głowie wianek uwity ze stokroci. Teraz zabrała się do pracy. Kopie w ziemi dołek i wyrzuca szpadelkiem piasek. Pracuje z takim przejęciem, że aż przygryzła sobie różowy jęczyzek. Dołek jest coraz większy, a złocista górka piasku rośnie obok. Takie maleństwo samo się tak bawi. Teraz sypie piasek do wiaderka, uklepuje łopatką, przewraca wiaderczko na murawę, zdejmuje je i prosi. Ale się udała piaskowa baba. Kobieta klasnęła w ręce. Odwróciła się od okna. Usiadła w fotelu*

MEŹCZYŻNA *głos przez drzwi* Skończyłem wreszcie.

KOBIETA Włóż dzisiaj krawat.

MEŹCZYŻNA Który?

KOBIETA Ten biały w czarne paseczki.
MEŹCZYŻNA A gdzie on jest?
KOBIETA Przecież wisi... wczoraj go powiesiłeś.
MEŹCZYŻNA Tu wisi czarny w białe paseczki, tamtego nie widzę.
KOBIETA To włóż dzisiaj ten biały w czarne paseczki.
MEŹCZYŻNA *wchodzi do pokoju z krawatem w ręce* Kochanie,
przecież broda go i tak zakryje.
KOBIETA To nie ma znaczenia. Chodzi o to, "aby był".
MEŹCZYŻNA Przecież nikt go nie zobaczy, tyle że będę ten węzeł
czuł na szyi.
KOBIETA Właśnie o to chodzi, żebyś ty wiedział, że masz krawat.
MEŹCZYŻNA Jeśli nikt go nie zobaczy, to tak, jakbym go nie miał.
KOBIETA Pochyl się... *zawijuje krawat...* są rzeczy, których nie
widać, a które są cenniejsze od innych. Miłość, honor, wiara.
MEŹCZYŻNA No, owszem, owszem.
KOBIETA Nie zapomnij o kurze, bardzo cię proszę, mamie rosół
dobrze zrobi po podróży.
MEŹCZYŻNA *podchodzi do lustra.* Te rozkładane łóżka są jednak
na swój sposób bardzo praktyczne. Ostatecznie ja mogę się
przespać na łóżku, a ty z mamą na tapczanie. Jakoś przez te
kilka dni się pomieścimy.
KOBIETA Mama pisała, że chce z nami zostać już do końca swoich
dni.
MEŹCZYŻNA To lepiej będzie zrobić tak, jak mówiłem. Dla mamy
rozkładać łóżko na noc, a na dzień składać. Krzesła można
wystawiać do przedpokoju.
KOBIETA A stół?
MEŹCZYŻNA Stół przesuniemy w stronę okna. W jadalni można
ustawić parawan, a kredens przestawić w ten sposób, że mama
będzie miała swój kącik. Zresztą może stać koło okna, a na noc
można zwijać.
KOBIETA Jesteś kochany. Ale musisz się ogolić.

MEŹCZYŻNA Ależ nie ma o czym mówić, wiesz jak bardzo ją szanuję.

KOBIETA Nie miała lekkiego życia. A może już teraz przestawimy krzesła?

MEŹCZYŻNA Mamy czas. Zresztą, jeśli tego pragniesz...

KOBIETA Cieszę się, że wszystko tak dobrze się ułożyło. A już się trochę bałam... Czy zauważyłeś, że stół już się nie przechyla, wczoraj podłożyłam książkę.

MEŹCZYŻNA Jaką książkę?

KOBIETA Zobacz, nie pamiętam.

MEŹCZYŻNA *klęka koło stołu* "Der Untergang des Abendlandes" Oswalda Spenglera.

KOBIETA TO już nieaktualne.

MEŹCZYŻNA *wstaje, otrzepuje spodnie. Siada przy stole. Zakłada nogę na nogę* Lubię po posiłku posiedzieć. Wiesz, kiedy tak klęczałem koło tego stołu, przyszło mi do głowy, że wiary i ideologie powinny być jak pigułki. Nie powinny rozdzierać, kaleczyć. Ale powinny być w działaniu łagodne i oczyszczające. Przecież to już druga połowa XX wieku, na miłość boską. Wracamy powoli do równowagi, a tu nad głową jakieś chmury się zbierają... Coś niecoś się dokupiło...

KOBIETA Coś niecoś się odłożyło.

MEŹCZYŻNA Coś niecoś się uzbierało.

KOBIETA Jakoś się wreszcie ułożyło... Chyba mamy prawo wiedzieć, co nas czeka.

MEŹCZYŻNA Jesteś strasznie zabawna. Czy wiesz, że w zeszłą środę miał być koniec świata?

KOBIETA Tak nie możesz iść. Ogól się.

MEŹCZYŻNA To nie są głupstwa, miliony uwierzyły, że świat się skończy w środę. Astrologowie indyjscy przepowiedzieli wszystko dokładnie. Straszliwy wąż Racnu miał połknąć słońce i ziemię. Jakiś ambasador podobno sprzedał obrazy i krowę, inni rozdawali mienie. Indyjska księżniczka Amina,

która w nocnych lokalach Mediolanu tańczy „taniec brzucha”, oświadczyła na konferencji prasowej, że przez szereg ostatnich nocy wykonywała tańce przebłągalne, by odsunąć grożącą światu zagładę.

KOBIETA Widziałam ją na dodatku filmowym. Nie dziwię się bogom, że dali się przebłągać błagalnym ruchom brzucha księżniczki. Trudno sobie wyobrazić, że taki brzuch może zostać zniszczony przez ślepe siły.

MEŹCZYŻNA Jesteś genialna! *śmieje się*

KOBIETA Kiedy byłam dzieckiem, nie mogłam nigdy wymówić słowa Konstantynoneopolitańczykowiec. I teraz też, zdaje się, zrobiłam błąd.

MEŹCZYŻNA Jesteś taka dziecinna.

KOBIETA Ale i ja mam swoje tajemnice. Małe ciemne kąciki.

MEŹCZYŻNA Trójkąciki *śmieje się* no, opowiedz, opowiedz *mówi pobłaźliwie*

KOBIETA Chciałabym umrzeć.

MEŹCZYŻNA *gładzi ją po głowie* Dobrze, dobrze.

KOBIETA Ty się śmiejesz ze mnie, a ja chciałabym czasem gdzieś iść, lecieć.

MEŹCZYŻNA Przecież to wszystko można jakoś urządzić.

KOBIETA *nagle poważnie, ostro* Nie można tak żyć. Ja nie mogę tak żyć dłużej.

MEŹCZYŻNA Nie możesz? Ależ, żabko...

KOBIETA *prawie brutalnie* Nie mogę! *zdejmuje listki z powiek*

MEŹCZYŻNA Jeśli nie możesz żyć...

KOBIETA To co? *Kobieta mówi z narastającym gniewem*

MEŹCZYŻNA Nic.

KOBIETA Wiem, co chciałeś przez to powiedzieć.

MEŹCZYŻNA Przez co?

KOBIETA Przez to „nic” chciałeś powiedzieć, że mogę umrzeć.

MEŹCZYŻNA To nie ma sensu.

KOBIETA To ma sens. Chciałeś powiedzieć: jeśli nie możesz żyć,
to umieraj.

MĘŻCZYŻNA Nic nie chciałem powiedzieć.

KOBIETA Ale powiedziałeś.

MĘŻCZYŻNA Mogę nie mówić.

KOBIETA *ze wzrastającym rozdrażnieniem* Nic nie chcesz

Jak ty możesz do mnie tak mówić
Czy nie widzisz jak ja się męczę
Ja wiem że ty tego nie widzisz
jak to się stało że nagle oślepieś
nie widzisz mnie
ale ja ciebie widzę
głos kobiety przechodzi w krzyk
o jak dobrze widzę
gdybyś wiedział
jak wyraźnie widzę
jak bardzo ciebie nie ma
głos przechodzi w szept
jak ciebie tu nie ma
jak bardzo jesteś nieobecny w tej chwili

MĘŻCZYŻNA *bezzadny* Ale...

Ależ...

Tak nie można

Jak można... Czekać... napij się... *podaje kobiecie
filiżankę*

KOBIETA *pije*

MĘŻCZYŻNA Czy ci już lepiej?

KOBIETA *kiwa głową* Przepraszam cię.

MĘŻCZYŻNA Ale co się stało, tak nagle, bez powodu...

KOBIETA *z uśmiechem* Głupstwo. Czasem jestem bardzo
nieszczęśliwa.

MEŹCZYŻNA Ale czasem jesteś szczęśliwa?

KOBIETA Oczywiście. *Mężczyzna zapala papierosa. Kobieta podchodzi do lustra. Wyciera twarz chusteczką itp.*

MEŹCZYŻNA Proszę cię, mów mi zawsze o wszystkim.

KOBIETA *pogodnie* Oczywiście...

MEŹCZYŻNA *wygląda przez okno* Znów ten koteczek. Goni piórko. Goni cień chmury, swój czarny ogonek. Zobaczyła go dziewczynka. Rzuciła wiaderczko i pobięła za kotkiem. Wzięła go na ręce. Przyciska, całuje. Całuje go po oczkach, w pyszczek. Gładzi go po główce. Kotek mruży oczy i mruczy. Ma na pyszczku kroplę mleka. Wąsy świecą w słońcu jak czarne druciki. Oblizuje się różowym języczkiem. Dziewczynka kołysze go w ramionach i coś do niego mówi.
Mężczyzna chodzi teraz po pokoju

KOBIETA Korzyści z chowu kotów mamy niewiele, trzymamy je przede wszystkim dla przyjemności.

MEŹCZYŻNA Jedynym pożytkiem jest to, że koty łowią myszy.

KOBIETA Koty mają węch gorszy niż psy, słyszą jednak i widzą doskonale.

MEŹCZYŻNA Ułatwia im to wyszukiwanie zdobyczy.

KOBIETA Dostrzegłszy ją, czekają w ukryciu, aż się zbliży.

MEŹCZYŻNA Skaczą wówczas i wczepiają się w zdobycz kłami i pazurami.

KOBIETA Koty należą do zwierząt mięsożernych.

MEŹCZYŻNA Podobnie jak pies.

KOBIETA Nie pozwalajmy psu lizać swojej twarzy lub rąk.

MEŹCZYŻNA Pies bowiem może niekiedy zarazić człowieka robakami.

KOBIETA Kotka rodzi ślepe, małe, niedołączone kocięta.

MEŹCZYŻNA Małe żywią się mlekiem matki.

KOBIETA Kotka opiekuje się nimi, liże, ogrzewa własnym ciałem leżące przy niej dzieci.

MEŹCZYŻNA Gdy małe podrosną, bawi się z nimi...

muzyka. Rokokowa. Sielankowa. Fala muzyki przyplywa i odpływa. Cisza. Mężczyzna i Kobieta siedzą obok siebie. Trzymają się za ręce. Ona ma oczy przymknięte. On otwarte

KOBIETA Czy mnie kochasz?

MEŹCZYZNA *milczy*

KOBIETA Powiedz, czy mnie kochasz.

MEŹCZYZNA Słuchaj, kochanie.

KOBIETA Kochasz mnie?

MEŹCZYZNA Ależ tak nie można.

KOBIETA Powiedz.

MEŹCZYZNA Oczywiście.

KOBIETA Powiedz „kocham cię”, a nie „oczywiście”.

MEŹCZYZNA Kocham cię.

KOBIETA Zjedz coś przed wyjściem.

MEŹCZYZNA Nie, dziękuję. Wiesz, czuję się ohydnie. Co ja jadłem?

KOBIETA Przecież nic nie jadłeś.

MEŹCZYZNA Wczoraj.

KOBIETA Może te serdelki były już nieświeże.

MEŹCZYZNA Może.

KOBIETA Tyle razy prosiłam: nie jedz na noc. Proszę od lat. I od lat ta sama historia. Proszę, tłumaczę, mówię, i co z tego?

MEŹCZYZNA Ohyda! Bydlę. Ohydne bydlę.

KOBIETA Co?

MEŹCZYZNA Pomyślałem o jednym znajomym. Bydlę. Skończone bydlę.

KOBIETA Zapomnij o tym. Gdybym się mogła urodzić jeszcze raz, żyłabym zupełnie inaczej... zupełnie. Czasem myślę, że człowiek jest zdolny do największych ofiar. A czasem do najpodlejszych postępów.

MEŹCZYZNA Świat to dziwnie urządzona maszyna, a człowiek jest i smarem, i piaskiem w trybach tej maszyny.

KOBIETA Nigdy nie mogę zrozumieć ucieczki Tołstoja z domu rodzinnego. Przecież to zupełna dziecinada. Z ciepłego, wygodnego pałacu na stację kolejową... Żeby zrobić żonie na złość.

MEŹCZYŻNA Geniusz często jest jak dziecko, przy tym pożerała go idea.

KOBIETA Jak to dobrze, że w naszych czasach wiary nie są takie wymagające.

MEŹCZYŻNA Właśnie... Poplamiłem sobie spodnie sosem. Trzeba to oddać do pralni. A kiedy mama przyjeżdża?

KOBIETA Wieczorem. Tak, więc trzeba będzie...

MEŹCZYŻNA Tak jak mówiłem ostatecznie.

KOBIETA Zmiany niewielkie.

MEŹCZYŻNA Przecież wiesz, jak ją szanuję.

KOBIETA Jak wrócisz, to przestawimy.

MEŹCZYŻNA Wszystko będzie dobrze.

KOBIETA Błagam cię, ogół się. *Kobieta podchodzi do lustra. Przygląda się dokładnie swojej twarzy. Dotyka skóry koniuszkami palców. Uśmiecha się. Mężczyzna siedzi przy stole, zwrócony w stronę okna. Nie wygląda przez okno. Napływa fala cichej muzyki*

MEŹCZYŻNA Teraz uważaj. Będę się streszczał. W wodzie odbija się niebo z chmurami, które przepływają. Dziewczynka biega po łące. Czerpie wodę rączkami i przenosi z miejsca na miejsce. Kotek leży spokojnie. Teraz na łąkę wbiegł chłopiec. Ma dwanaście, a może trzynaście lat. Uśmiechnięty. Nad górną wargą miękki świetlisty puszek.

Kobieta w lustrze. Dotyka palcami szyi. Potem wyciąga i chowa język. Robi to kilkanaście razy. Takie sobie ćwiczenie. Zabieg przeciwko zwiotczeniu skóry i mięśni szyi. W trakcie opowiadania Mężczyzny Kobieta powtarza to ćwiczenie dwa, trzy razy

Usiadł nad wodą i patrzy w odbicie swojej twarzy. Zerwał się nagle z miejsca. Fika koziółki, krzyczy, śmieje się. Chodzi na rękach. Zrywa kwiaty i rozrzuca. Ułamał gałązkę. Obdarł z liści. Nożykiem zaostrzył jej koniec. Jest teraz ostra i spiczasta jak strzała. Teraz chłopiec rzucił kijek. Zauważył kotka. Zbliżył się do niego na palcach.

przerywa. Po chwili mówi dalej

Chłopiec chwycił kotka i niesie go do wody, w której odbija się niebo z obłokami. Chłopiec cisnął kotka do wody. Kotek trzepie łapkami. Chłopiec odpycha go kijkiem od brzegu. Teraz chłopiec uśmiecha się. Kotek wylażł na brzeg, otrząsa się. Chłopiec spycha nogą kotka do wody. Dziewczynka porzuciła wiaderczko i piasek. Przygląda się kotkowi. Chłopiec przyciska stopą główkę kota, nie pozwala mu zaczerpnąć powietrza.

Znów się uśmiecha. Podniósł stopę. Kotek wygramolił się na brzeg. Wygląda jak mokra szmata. Próbuje ucieczki. Ale chłopiec dogonił go, złapał za ogon, zakręcił i wyrzucił w górę jak piłkę

wyciąga portfel, przegląda papiery. Mówi

Teraz chłopiec znów chwycił kotka. Zacisnął mu na szyi sznurek i ciągnie go do jamki, którą wykopała dziewczynka. Wsadził go do dołka i zakopuje w ziemi. Tylko łebek wystaje kotkowi. Chłopiec cofnął się o krok i patrzy. Już się nie uśmiecha. Kotek porusza głową. Chłopiec wziął od dziewczynki czerwone wiaderczko i nakrył kotka. Teraz chłopiec i dziewczynka patrzą na wiaderczko, które porusza się lekko. Chłopiec zdjął wiaderczko i przysiadł obok kotka. Główka kotka wygląda jak bryła błota. Tylko czasem wysuwa różowy języczek. Teraz chłopiec bierze szpadek, rzuca go. Przydeptuje kotka nogą coraz mocniej i mocniej. Z głowy wypływają oczy. Dwie białe kuleczki na czerwonych nitkach. Chłopiec zasypuje kotka piaskiem. Górka złotego piasku

rośnie, świeci w słońcu. Chłopiec udeptuje ziemię. Oczy ma błyszczące. Nie uśmiecha się. Teraz pobiegł przed siebie, już go nie widać. Dziewczynka wyciera rączką twarzyczkę, zdaje się, że płacze. Bierze szpadek, wiadereczko i odchodzi. Przelatujący gołąb zgubił piórko w locie. Białe piórko powoli opada na ziemię.

Kobieta wykonuje „ćwiczenie”. Pokazuje i chowa język, szybko, szybciej. Przygląda się uważnie swojej twarzy w lustrze.

Mężczyzna całuje Kobietę i wychodzi. Po chwili wychodzi Kobieta. Przez otwarte drzwi słychać niewyraźną rozmowę, śmiech. Potem głos Kobiety „pa, pa, kochanie”.

Cisza. Do pustego pokoju wchodzi Obcy. Ubrany jak kelner. Z serwetką w ręce. Przechodząc koło stołu, odruchowo coś przestawia, ściera itd. tak jakby zacierał ślady rozmowy i obecności małżeństwa. Stoi chwilę w otwartym oknie, potem zamyka je powoli. Kiedy okno jest zamknięte, kurtyna opada.

C Z Ę Ś Ć III

W ciemności. Słysząc stłumione, przeciągłe wycie syreny alarmowej. W ciszy zapala się światło. Taras kawiarni. Prawie pusty. Kilka stolików, krzesel nie ma. W fotelach siedzi dwóch mężczyzn w nieokreślonym wieku. Są ubrani prawie elegancko. Jeden z mężczyzn siedzi odwrócony do widowni tyłem, drugi twarzą. W głębi zasłona, przez którą sączy się światło. Fotele stoją obok siebie, ale dzieli je taka odległość, że wyciągnięte ręce siedzących nie mogą się zetknąć. Słysząc dalekie, przeciągłe wycie syreny alarmowej. Jakby przejechała karetka pogotowia. Potem cisza.

DRUGI *poprawia się. Sadowi się wygodniej. Zakłada nogę na nogę. Siedzi nieruchomo. Patrzy na ludzi. Nic nie robi. Być może, myśli intensywnie, ale kto to może wiedzieć*

TRZECI *widac tylko czubek tysej glowy nad oparciem fotela. Widac dlon na poręczy. Wydaje ze siebie „glębokie westchnienie ulgi”. Widocznie odbył dlugą męczącą drogę, zanim doszedł do tego miejsca*

DRUGI *poprawia się. Teraz widzimy jego dwie ręce, palce zaciskają się na poręczach fotela*

TRZECI *Taak. odetchnął*

DRUGI *Siedzisz? Co?*

TRZECI *milczy*

DRUGI *No, wreszcie.*

TRZECI *milczy*

DRUGI *z ozywieniem Wygodnie?*

TRZECI *A tobie?*

DRUGI *Można się przyzwyczaić. Stoi trochę niepewnie.*

TRZECI Nie wypadniesz?
DRUGI Trzymam się rękami i nogami.
TRZECI Zębami.
DRUGI Zębami i pazurami. *uśmiecha się*
TRZECI Nie jest ci za ciasno?
DRUGI Cholernie ciasno.
TRZECI A masz jakieś widoki? Krajobrazy, ludzi?
DRUGI Jakaś szara masa drży. Ale to bardzo daleko. Chyba
powietrze tak drży.
TRZECI Nie nudzi ci się?
DRUGI Nie. Muszę się pilnować.
TRZECI A możesz zmienić pozycję? Odwrócić się?
DRUGI Nie mam potrzeby.
TRZECI Masz rację... Nie masz tam u siebie wody?
DRUGI Nie.
TRZECI A ognia?
DRUGI Nie.
TRZECI Szkoda.
DRUGI Nie.
TRZECI Mam między zębami kawałki mięsa. Drażni mnie to.
DRUGI Przywykniesz.
TRZECI Bardzo mnie drażni, może masz zapalkę?
DRUGI Nie.
TRZECI Poszukaj.
DRUGI Nie.
TRZECI Co nie?
DRUGI *milczy*
TRZECI Ale ty tam jesteś?
DRUGI Tak.
TRZECI *oddycha z ulgą* To dobrze.
DRUGI Jestem, jestem. Nie bój się.
TRZECI Nie lubię samotności.
DRUGI Ja też... *do siebie* To się znów poruszyło.

TRZECI Mówiłeś coś...
DRUGI Nie.
TRZECI Co mówiłeś?
DRUGI Nic.
TRZECI Ale co to jest?
DRUGI Nie wiem.
TRZECI Przedmiot, zwierzę, chmura?
DRUGI Małe, ciemne wzniesienie.
TRZECI Mówiłeś, że się porusza.
DRUGI Chyba się zbliża.
TRZECI A może tam podejdziesz?
DRUGI *prawie wystraszony* Nie, nie.
TRZECI *milczy*
DRUGI Nie mogę.
TRZECI A co robisz?
DRUGI Jestem zajęty. Mam masę spraw na głowie. Wszystko odkładałem. Nie mogę się ruszyć z miejsca. Nie ma mowy. Oderwij się na chwilę od swoich zajęć i zobacz, co tam leży.
DRUGI Nie mogę.
TRZECI *milczy*
DRUGI Muszą sobie uświadomić, wyjaśnić pewne sprawy.
TRZECI Mówisz niejasno.
DRUGI Mówię, że muszę w sobie rozstrzygnąć pewne problemy.
TRZECI No, ja też nie jestem pozbawiony wnętrza.
DRUGI We mnie w tej chwili szaleje burza. Kocham i nienawidzę. Szkoda, że nie możesz tego zobaczyć. Kocham i nienawidzę. Czy to brzmi już śmiesznie?
TRZECI A co ty tak kochasz?
DRUGI Na przykład: nasze rodzinne miasto.
TRZECI Co ty powiesz? Moje rodzinne miasto. Nie rozumiem.
DRUGI Kocham.
TRZECI Co? Domy, mosty, ludzi, tramwaje?
DRUGI Domy, ludzi, autobusy, przeszłość, przyszłość, działwę.

TRZECI Budki z piwem, bary, kosze na odpadki, ławki...
DRUGI Jakie ławki?... *po chwili* Też, też oczywiście.
TRZECI Pomniki.
DRUGI Też, pomniki też.
TRZECI I szalety.
DRUGI Też na swój sposób, kocham. Kocham całe miasto.
TRZECI A ja nie kocham.
DRUGI Nasz język jest tak niedoskonały jak drabina z
powyłamywanymi szczeblami.
TRZECI *wzdycha* Tak, tak, tak...
DRUGI Cicho! *po chwili* To chyba wydało ze siebie jakiś głos.
nasłuchuje
TRZECI To co tam leżało?
DRUGI Zdaje mi się, że czołga się w naszą stronę.
TRZECI Pewnie wpadł pod samochód.
DRUGI Teraz chyba się oddala.
TRZECI No. Na mnie czas.
DRUGI *zaniepokojony* Jak to: „na mnie czas”?
TRZECI Już sobie pójdę.
DRUGI To niemożliwe.
TRZECI *wyciąga rękę do Drugiego*
DRUGI Ty nie możesz teraz odejść.
TRZECI Mam dużo spraw do załatwienia.
DRUGI Ja... moje... mnie... mię...
TRZECI Mam swoje sprawy... co to znaczy „mię mię mię”?
DRUGI Przecież mnie tak nie zostawisz.
TRZECI Dlaczego?
DRUGI *milczy*
TRZECI *śmieje się* Żartowałem.
DRUGI *uśmiecha się* Dziękuję ci. Już myślałem, że będę musiał
rozmawiać sam ze sobą.
TRZECI Chodzi ci o rozmowę. Przecież mi już wszystko
opowiedziałeś.

DRUGI Nic, nic nie powiedziałem. Nic o mnie nie wiesz. Nie znasz mnie. Mię.

TRZECI A jeśli cię poznam, to co z tego wyniknie?

DRUGI To jest jednak pies.

TRZECI Myślisz?

DRUGI Trzyma w pysku kwiaty.

TRZECI W łapie.

DRUGI Trzyma w zębach.

TRZECI Czy się jeszcze rusza?

DRUGI Nie. Ale co cię to właściwie obchodzi?

TRZECI Nie daje znaków?

DRUGI Nie wiem... Słuchaj... musisz mnie poznać, musisz mnie naprawdę poznać. Ty na pewno myślisz, że ja jestem inny. Oczywiście, ja wiem, że jestem, ale ty też musisz wiedzieć. Muszę być w tobie obecny. Jak robak w serze, jak skrzypce w futerale, jak ciemność w pokoju. Jeśli ty nie potwierdzisz tego, co ja ci o sobie powiem, to... Musisz zaświadczyć.

TRZECI Proszę, proszę. *jakby rozbawiony*

DRUGI Nas coś łączy. Nie chcę tego nazwać przyjaźnią, ale jednak. Przecież nie zacznę opowiadać swoich tajemnic obcemu.

TRZECI Dlaczego? To doskonały pomysł. Najlepiej opowiedz wszystko pierwszemu Murzynowi, którego spotkasz za rogiem domu.

DRUGI Nie mogę. *zamyśla się. Nasłuchuje ...*A co ty robisz w tej chwili?

TRZECI *milczy*

DRUGI Czy mnie słyszysz?

TRZECI Nie.

DRUGI Pytałem co teraz robisz.

TRZECI Słuchałem tego, co mówisz.

DRUGI Ale czy uważnie słuchasz? Bo to jest bardzo dla mnie ważne. To prawie decyduje o moim istnieniu.

TRZECI Słucham, słucham. Mów dalej.

DRUGI Ale proszę cię, nie zajmuj się teraz swoimi sprawami.

TRZECI Tego nie mogę ci obiecać.

DRUGI Wiem.

TRZECI Zawsze zajmuję się swoimi sprawami, ale to mi nie przeszkadza słuchać innych.

DRUGI Jeśli nie będziesz mnie słuchał uważnie, to nie będziesz wiedział, jaki ja jestem.

TRZECI *ziewa* Słucham, słucham.

DRUGI Tylko proszę cię, nie przeglądaj teraz gazety. Słyszałem szelest papieru.

TRZECI Zdawało ci się. To wiatr szeleści w gałęziach drzew, a może przelatują ptaki.

DRUGI Tu nie ma drzew. Jeśli nie będziesz słuchał uważnie, to wyrobisz sobie o mnie fałszywe wyobrażenie. Ja naświetlę ci to wydarzenie wszechstronnie. Musisz mnie zobaczyć we właściwym świetle. Czego ludzie o mnie nie wygadują. Naprawdę jestem zupełnie inny.

TRZECI A jaki ty jesteś?

DRUGI Właśnie chcę ci opowiedzieć o sobie, o sobie, o sobie. Odkryję ci...

Trzeci wstał. Idzie prosto przed siebie. Ostrożnie na palcach. Ginie za zasłoną. Jego fotel jest pusty. Drugi mówi bez przerwy Właściwie nie lubię zwierzeń. Chyba pierwszy raz w życiu otwieram się tak przed drugim człowiekiem. Musisz się dzisiaj zdobyć na trochę cierpliwości. Musisz wysłuchać wszystkiego. Właściwie tylko mężczyzna mężczyźnie może wyznaczyć całą prawdę o sobie. Ostatni raz rozmawiałem tak z moim przyjacielem. Dwadzieścia lat minęło. Teraz już nie ma przyjaciół i właściwie nie można się tak wywnętrzać. Głupie uczucie, jakbyś spostrzegł nagle u tego drugiego wszy w głowie. Albo jedną żółtą wesz na czarnym kołnierzu jego wizytowego garnituru. Tamten mój przyjaciel zginął. Ludzie wtedy ginęli. To nie ma znaczenia. Rozmawialiśmy z nim o

sprawach dla człowieka najważniejszych. Czy człowiek ma duszę, czy zmartwychwstanie, czy życie ma jakiś sens. Takie tam głupstwa. Oczywiście ta cała filozofia zniknęła, jak tylko na widnokręgu pokazała się jakaś istota płci żeńskiej. Ruch pośladków doprowadzał nas do stanu granicznego z entuzjazmem. Wpatrywaliśmy się w to jak... zresztą wiesz, jak to bywa. Zadeklamuję ci wierszyk pewnego poety. Co śmiejesz się? Posłuchaj:

Pragnę
powiedział
niestety duszy nie ma
roześmiała się

młoda kelnerka
była tak zbudowana
że można z nią było
stworzyć bez duszy
nowego człowieka

ależ ona ma
zadek sklepiony pięknie
niż
kopuła tej słynnej
katedry — pomyślał —
cudowne
naczynie
chwilowo zamknięte

Milczysz? Jednak ci się podobało. Wierszyk też coś tam czasem...

Duszy nie było. Teraz coś się znów rodzi w tej kupie śmieci. Porusza się. Tylko akuszerów mamy kiepskich. To są jakieś

wiejskie babki z tygodników, które radzą to i owo, jacyś prymitywni i grzeszni pasterze — a tu trzeba Oppenheimera skrzyżować z Freudem, Schweitzera z Kowalskim. Bzdury. Odbiegam od tematu. Niełatwo dochodzi do prawdziwych zwierzeń. Właściwie całe życie czekamy, żeby się zwierzyć, wypowiedzieć. I nagle odbywamy spowiedź generalną w zupełnie nieodpowiednim miejscu. W przedziale kolejowym, w poczekalni u dentysty albo w restauracji trzeciej kategorii. Właściwie wszystkie miejsca są odpowiednie. Oczywiście kobiety zwierają się zawsze wszystkim o każdej porze. Zwierają się jednak powierzchownie. Wczoraj w pociągu jakaś pani opowiadała mi o swoim pierwszym mężu. O tym, że ma studia wyższe za sobą. Córeczkę z drugiego małżeństwa. Że jest zimna, że lubi chodzić po trawie boso, ale w mieście nie może. Opowiadała mi dokładnie o pewnej swojej chorobie. W środku rozmowy musiała wysiąść. I to akurat w tym momencie kiedy poruszyła sprawy wiary i moralności. Śmiejesz się?...

Niełatwo mi mówić o tej mojej sprawie, bo jest trochę obrzydliwa i trochę śmieszna. Raz mi się wydaje tylko śmieszna, to znów tylko obrzydliwa. Muszę to wyrzucić ze siebie, wypluć. Tylko proszę cię, teraz nie sądz. Wysłuchaj do końca. A potem możesz odejść. Możesz wydać wyrok. Zgodzę się na każdy. O latach młodości ci nie będę opowiadał. Moja twarz przypomina omlet, który upadł na brudną podłogę. Wystarczy. W tym czasie zaczął się ten wielki kryzys światowy. Potem kryzys minął i wybuchła wielka wojna światowa. Druga. Potem pokój, odbudowa, no i stabilizacja. Ta historia zdarzyła się w czasie pewnej podróży. Zatrzymałem się w niewielkim, ale czystym hoteliku — pensjonacie. Miałem wtedy pewne kłopoty. Czasem jadałem w hoteliku. Raz znalazłem włos w zupie. Właściwie nie w zupie tylko w rosole. *Trzeci wrócił na swoje miejsce. Znów*

siedzi w fotelu. Widać czubek jego tysej, jajowatej głowy Od dzieciństwa przepadam za rosółem. Pamiętam, że rówieśnicy obrzydzali mi w dzieciństwie rosół, wołali „zupa z trupa... zupa z trupa”.

TRZECI Dzieci. Dzieci nie są takie niewinne...

DRUGI Proszę cię, nie przerywaj mi teraz. Zbliżam się...

TRZECI Przepraszam.

cisza. W ciszę napływają dźwięki, odgłosy. Urywki rozmów, przemówień. Głosy wielkiego miasta. Rosnący strumień zgiełku. Słysząc jeszcze pojedyncze oderwane słowa Drugiego: „rosół... bulion... ojciec... kochałem... straszne... bulion... włos...” Zgiełk rośnie. Widać ruchy warg Drugiego. Mówi teraz jakby z wielkim trudem. Czasem zaciska usta. Potem lekki ruch warg. Uśmiech. W ulicznym zgiełku przewija się stłumiony, bardzo daleki dźwięk syreny alarmowej. Nagle cisza. W ciszy:

DRUGI Właściwie to już wszystko. O okupacji nie będę opowiadał, znasz to z własnego doświadczenia. Mam teraz dość wysokie i odpowiedzialne stanowisko. Pamiętam, przysięgałem sobie wtedy, że już nigdy, rozumiesz, nigdy. A jednak nie dotrzymałem. To wszystko.

TRZECI *milczy*

DRUGI Milczysz.

TRZECI Czas to najlepszy lekarz.

DRUGI Tak.

TRZECI Słuchaj, stary. Nie trzeba dzielić włosa na czworo, nawet jeśli się go znajdzie w swoim rosole. *śmieje się* Dobre, co?

DRUGI Dobre? Doskonałe, bracie, doskonałe. Wiesz, myślę, że ty masz właściwe podejście do życia. Kiedy ciebie słucham, czuję, wiem, że sam wyolbrzymałem całą sprawę. *po chwili* Chodziłem z tym przez dwadzieścia lat. A nawet przez dwadzieścia trzy lata... Dziękuję ci.

TRZECI Ależ...

DRUGI Właściwie nawet się nie zdziwiłeś. Myślałem, że nie będziesz chciał słuchać. Więc nie czujesz do mnie wstrętu, nie pogardzasz?

TRZECI Mój drogi! To naprawdę drobiazg. Zapomnijmy o tym. Robisz z igły widły. Rosół. Pewnie że może zaszkodzić na wątrobę. Ja lubię ciastka z kremem. W greckiej mitologii zajada się pieczyście z własnych dzieci. A w piekle Danta ojciec wyjada mózgi z głów swej dziatwy.

DRUGI Ty zawsze powiesz coś takiego, że muszę się śmiać. *nie śmieje się* Wiesz... A to się ciągle czołga w naszą stronę.

TRZECI Co tam znów widzisz?

DRUGI Nic ciekawego. *zakłada nogę na nogę*

TRZECI Ten pagórek.

DRUGI Jaki pagórek?

TRZECI Ten ciemny przedmiot, o którym mi kiedyś wspominałeś.

DRUGI Właśnie, właśnie. Chyba się zbliża.

TRZECI Mówi coś?

DRUGI Nie słyszę.

TRZECI Szkoda, że jesteśmy tacy zajęci. A może znajdziesz chwilę czasu i skoczysz tam?

DRUGI *pihuje paznokcie* Teraz nie mogę, wykluczone. Może jak skończę, to spróbuję.

TRZECI A nie ma tam nikogo w pobliżu?

DRUGI Nie wiem.

TRZECI Szkoda, nie mogę tego zobaczyć.

DRUGI Odwróć się. Przecież możesz się odwrócić.

TRZECI Nie mogę. Teraz muszę patrzeć tutaj.

DRUGI Na co patrzysz... Co to znaczy „muszę”?

TRZECI To już nie moja sprawa.

DRUGI Masz rację. Pilnuj swojego.

TRZECI Wszystko jest na swoim miejscu. Wreszcie. Po takiej długiej przerwie. Ostatecznie, żyjemy w cywilizowanym świecie.

DRUGI Jest przedsiębiorstwo oczyszczania miasta.

TRZECI Można zawiadomić, żeby przyjechali i uprzątnęli to.

DRUGI Napiłbym się czegoś.

TRZECI Co ty tam robisz? Zdaje mi się, że nie słuchasz, co do ciebie mówię.

DRUGI Nie.

TRZECI Co?

DRUGI Przyszło mi na myśl, że ja ci o sobie wszystko opowiedziałem, a ty nawet pary nie puściłeś na swój temat.

TRZECI Nie mam o czym gadać. Po prostu zwykły człowiek.

DRUGI Człowiek.

TRZECI Człowiek.

DRUGI Mój Boże.

TRZECI Co „mój boże”?

DRUGI Człowiek.

TRZECI A cóż w tym dziwnego?

DRUGI Nic.

TRZECI Nic?

DRUGI Opowiedz mi, jaki jesteś. Najpierw mi opowiedz, jak wyglądasz.

TRZECI Wygląd zewnętrzny? Dobrze, jeśli ci na tym zależy.

DRUGI Bardzo, może nawet więcej niż na twoim wnętrzu.

TRZECI Zacznę od stóp. Na głowie mam czarny melonik.

DRUGI Zdawało mi się, że podnosił pysk.

TRZECI Czołga się.

DRUGI Nie przerywaj sobie. Więc na głowie masz czarny melonik.

TRZECI Tak. Teraz opiszę ci mój charakter.

DRUGI Zdaje mi się, że jesteś dowcipny.

TRZECI Czy ten tam jeszcze nie zdechł?

DRUGI Jak to zdechł... co zdechło?

TRZECI Ten przejechany pies.

DRUGI Przede wszystkim nie wiadomo, czy to jest pies. Może to jest foka.

TRZECI Foka?

DRUGI Albo pień.

TRZECI Słuchaj, a może tam podejdziesz? Nic nie stracisz. Ja tu będę czekał.

DRUGI Nie mogę się ruszyć. Już ci mówiłem, że teraz nie mogę.

TRZECI Właściwie, już mi to mówiłeś trzy razy, ale nie mogę zrozumieć, dlaczego nie możesz się ruszyć. Czy jesteś przywiązany?

DRUGI Dawniej próbowałem. Czasem odchodziłem. Ale od dziesięciu lat już nawet nie próbuję.

TRZECI Mam tutaj nóż.

DRUGI Nóż?

TRZECI Nóż nie nóż, po prostu nożyk deserowy. Zaraz ci podam.

DRUGI Nie trzeba.

TRZECI Będziesz mógł poprzecinać te więzy.

DRUGI Ja nic nie chcę przecinać.

TRZECI Szkoda.

DRUGI Nie.

TRZECI Ja chociaż mam swobodę ruchów. Mogę wstać i odejść.

DRUGI To przyjdź do mnie.

TRZECI Mogę tylko iść przed siebie, nie oglądając się na boki.

DRUGI Skończyłeś na meloniku.

TRZECI To prawie wszystko.

DRUGI Opisz wszystko szczegółowo, czasem jakiś drobiazg decyduje o całości.

TRZECI Jestem ubrany dzisiaj w mundur gwardii: lampasy, pagony, sznury, kołnierz srebrny, rękawy złote, patki, guziki. Jednym słowem: wielki paradny uniform dla oficerów na przyjęcia i uroczystości.

DRUGI Znów dowcipkujesz.

TRZECI Tak. Właściwie, chcę słowami zasypać pewną otwartą ranę.

DRUGI Cierpisz.

TRZECI Niewypowiedzianie.

DRUGI Spróbuj zapomnieć.

TRZECI Dobrze.

DRUGI Nie żartuj ze swojego wyglądu zewnętrznego. Gdybyś w tej chwili musiał odejść, zostałbyś w mojej wyobraźni w paradnym mundurze oficera z operetki. Żarty nie są bezpieczne. Czy masz swoje hobby?

TRZECI Mam. Łowię muchy. Często wstaję o świcie. Nie zdajesz sobie sprawy, jaką przyjemnością jest w naszym rozbitym świecie łowienie much. Patrzę godzinami na szybę albo ścianę. Jest. Wrzucam do butelki i liczę.

DRUGI Zabawne. A czy masz jakieś marzenia?

TRZECI Złapać muchę wielkości wróbla. Już w dzieciństwie łapałem muchy, ułożyłem nawet taki wierszyk:

Raz niegrzeczny Tadeuszek
nałapał w flaszeczkę muszek
i nie chcąc ich morzyć głodem,
nasypał im chleba z miodem.

DRUGI Nic się nie zmieniłeś.

TRZECI Ty też.

DRUGI Cholernie mnie cisną moje żółte półbuty.

TRZECI Mnie też moje uwierają.

DRUGI Czujesz to, jak mnie uwierają moje?

TRZECI Czuję, jak mnie uwierają moje.

DRUGI Nie oddalajmy się od sedna sprawy. Skończyłeś na opisie swojej głowy. Ale nie wspomniałeś o łupieżu... Co to za stękanie? Ktoś tu jęczy...

TRZECI Chciałem ująć ten problem trochę obszerniej, naświetlić.

DRUGI Teraz już sobie wyrobiłem jakieś wyobrażenie o całości. O twojej osobie i osobowości. Gdybyś teraz odszedł, mógłbym sobie odtworzyć ciebie, *po chwili* Czy to ty jęczałeś?

TRZECI *milczy*

DRUGI To pewnie ta nieszczęsna foka.

TRZECI Foka na ulicy?

DRUGI Mogła wyjść z basenu. Zresztą, to nie foka. To jest pies.

Teraz widzę dokładniej.

TRZECI Pies?

DRUGI Tak.

TRZECI Seter?

DRUGI Wyżeł.

TRZECI Krótkowłosa?

DRUGI Szorstkowłosa.

TRZECI Jamnik?

DRUGI Gładkowłosa.

TRZECI Długowłosa?

DRUGI Ale też wyje to bydło.

TRZECI Mówiłem ci, że to doberman.

DRUGI Wodolaz.

TRZECI Pudel.

DRUGI Brodacz monachijski.

TRZECI Czy go widzisz dokładnie?

DRUGI Nie. Muszę iść jutro do optyka.

TRZECI A ja do dentysty.

DRUGI Wyobraź sobie, że się podnosi.

TRZECI Widzisz go dobrze?

DRUGI Tak... ciekawe... *po chwili* Skóra biała o różnych odcieniach.

TRZECI Od białoróżowego do żółtawego.

DRUGI Owłosienie ciała silne, włosy na głowie lekko faliste.

TRZECI Niekiedy prawie proste, barwa oczu i włosów jasna.

DRUGI Włosy czarne, skręcone.

TRZECI Stosunkowo krótkie.

DRUGI Oczy bardzo ciemne.

TRZECI No widzisz, mówiłem.

DRUGI Teraz stoi na dwóch łapach.
TRZECI Uciekł pewnie z cyrku.
DRUGI Nie rusza się.
TRZECI Skocz i zobacz wreszcie.
DRUGI Nie mogę, przecież wiesz, że ja nie mogę opuścić miejsca.
TRZECI Zapomniałem.
DRUGI Szybko zapominasz o tym, co się do ciebie mówi. Przecież wiesz, z jakim trudem wywalczyłem sobie to miejsce. Nie dojadłem, nie grałem, nie łowiłem, nie kochałem, a teraz ty mnie namawiasz, żebym opuścił swoje miejsce.
TRZECI Jesteś bardzo wzburzony. Uspokój się.
DRUGI Cicho.
TRZECI Wiesz, co mi przyszło do głowy?
DRUGI Czekaj. Zdawało mi się...
TRZECI Oczywiście, że ci się zdawało... Zostaw tego psa w spokoju... Ciekaw jestem, co powiesz o moim pomysśle.
DRUGI To pies.
TRZECI Rzuć mu kość i będziesz miał spokój.
DRUGI Nie mam kości. Zdaje mi się, że i spokoju tu już nie będzie.
TRZECI To rzuć kamień. Takie bydlę nie rozróżni.
DRUGI Nie. *po chwili* Nie. To niemożliwe. Chyba się przesłyszałem.
TRZECI No widzisz.
DRUGI Nic nie widzę.
TRZECI On woła do nas.
DRUGI Szczeka?
TRZECI Zabawna historia.
DRUGI Cholernie, wyobraź sobie, że on ma na szyi krawat.
TRZECI Krawat?
DRUGI Krawat.
TRZECI Podejdź bliżej.
DRUGI Nie mogę się ruszyć, chyba ci to już wyjaśniłem. Głupia sytuacja, że też akurat nam musiało się to przytrafić.

TRZECI Człowiek nie ma chwili spokoju.
DRUGI Wierzysz?
TRZECI Wierzę.
DRUGI W co?
TRZECI W ciała zmartwychwstanie.
DRUGI To ty jesteś wierzący?
TRZECI Tak. A ty?
DRUGI Nie. *po chwili* Podnosi głowę. Widzę oczy i usta. Podnosi
oczy do nieba. Znow się czołga.
TRZECI Rzuć mu kawałek mięsa albo papierosa.
DRUGI On się patrzy na mnie.
TRZECI Zdaje ci się, jesteś przewrażliwiony.
DRUGI Upadł. Leży. Leży na własnym łajnie. Grzebie łapami.
TRZECI Jak się wygrzebie, to mi powiedz.
DRUGI Co teraz będziesz robił?
TRZECI Mam swoje sprawy. Muszę już iść.
DRUGI Teraz?
TRZECI Moja droga też nie jest usłana różami.
DRUGI *wyciera twarz chusteczką* Nie rozumiem.
TRZECI Mówię, że każdy z nas ma swoje kłopoty. Idę.
DRUGI Jak to „idę”? Chcesz odejść? Teraz?
TRZECI Nie bierz tego tak poważnie.
DRUGI *uśmiecha się z ulgą* Radzę ci, nie ruszaj się. Nie ruszaj się.
Lepiej zostań. Nie ruszaj się. Przecież sam mówiłeś, że się
znośnie urządziłeś. Masz stosunkowo wygodne miejsce,
rozległe widoki, reprezentacyjne suknie, garaż. Zostało ci
jeszcze trochę ideałów.
TRZECI *pociąga nosem*
DRUGI Co mówisz?
TRZECI Ja nic, mów dalej.
DRUGI A o czym.
TRZECI *pociąga nosem* Co to znowu?... jakiś nieprzyjemny zapach.
DRUGI Nic nie czuję.

TRZECI Jak to nie czujesz, kiedy ja czuję?
DRUGI *wzrusza ramionami*
TRZECI Przecież ja czuję doskonale. Tutaj coś wydaje
nieprzyjemną woń. Bardzo blisko.
DRUGI Może wlałeś w jakieś odchody?
TRZECI Nie... Ależ to paskudna woń!
DRUGI To nie wachaj.
TRZECI Przecież muszę czymś oddychać.
DRUGI Oddychaj ustami, nie nosem, *wyciąga chusteczkę przyklada
do ust i nosa*
TRZECI U ciebie nic nie czuć? Tylko mów prawdę.
DRUGI *niewyraźnie* Daję ci słowo honoru, że nic nie czuję.
TRZECI Jakiego znów honoru?
DRUGI No, honoru.
TRZECI Honoru?
DRUGI Honoru.
TRZECI Tak. To jedyna wartość, jaka nam została.
DRUGI Tak. To jedno nam zostało.
TRZECI Co?
DRUGI *chowa chusteczkę* Co mówisz?
TRZECI Ale to cuchnie. Tu coś gnije.
DRUGI Rzeczywiście.
TRZECI Nie wachaj.
DRUGI Całe powietrze jest przesycone.
TRZECI Po prostu przenieś się na inne miejsce.
DRUGI Nie. To w ogóle nie wchodzi w rachubę.
TRZECI Mówisz, że smród cię dusi.
DRUGI Może przywyknę.
TRZECI Podziwiam cię.
DRUGI Spróbuję przywyknąć.
TRZECI Podziwiam twoje prawie bohaterstwo.
DRUGI Słuchaj, może coś zaśpiewamy. Będzie weselej. Raz dwa
trzy... Razem...

TRZECI *milczy*

DRUGI Tu chyba gdzieś leży padlina.

TRZECI Co właściwie robią władze? Gdzie jest opinia społeczna?

DRUGI Co?

TRZECI Opinia społeczna.

DRUGI Właśnie.

TRZECI W drugiej połowie XX wieku w samym środku miasta leży
padłe bydło i nikogo to nic nie obchodzi.

DRUGI Właśnie.

TRZECI Pies? O jakim psie mówisz?

DRUGI O tym, który się do ciebie czołgał.

TRZECI Do mnie? Nic nie wiem.

DRUGI *jakby przestraszony* O Boże!

TRZECI Proszę?

DRUGI *śmieje się niepewnie* Biedny Jan!

TRZECI Mówiłeś do mnie?

DRUGI Nie... Zarył się pyskiem w łajnie.

TRZECI Biedne stworzenie.

DRUGI Rusza się jeszcze.

TRZECI A gdzie on teraz jest?

DRUGI Lepiej, żeby go ktoś dobił.

TRZECI Pytam się ciebie, jak daleko jest od nas.

DRUGI Leży u moich stóp.

TRZECI Co?

DRUGI Leży o krok od mojej nogi.

TRZECI A co to jest?

DRUGI Nie wiem.

TRZECI Przecież teraz możesz się ruszyć.

DRUGI Nie mogę.

TRZECI *podniesionym głosem* Jak to nie możesz? Co to znaczy?
Nie możesz zrobić jednego kroku?

DRUGI Nie mogę się ruszyć z mojego miejsca.

TRZECI Teraz ci go nikt nie zajmie. Rusz się!

DRUGI Mój drogi. Widzę, że się podniecasz. *uśmiecha się* W twoim głosie słyszę jakieś nowe nuty... emocjonalne. Oburzasz się, rozkazujesz, krzyczysz.

TRZECI *milczy*

DRUGI Mam nadzieję, że nie zaczniesz mnie umoralniać, co? tylko jeden krok cię dzieli, „rusz się!”... Dobrodziej! A może mi zaczniesz przypominać o obowiązkach względem bliźnich. Kropnij kazanie. Użyj sobie... „rusz się”. Już ci tłumaczyłem, że nie mogę się ruszyć z tego miejsca.

TRZECI *spokojnie* A pochylić się nie możesz?

DRUGI Nie mogę.

TRZECI Co?

DRUGI Nie chce mi się. *wyciąga chusteczkę i zasłania sobie usta*

TRZECI Rozerwij więzy!

DRUGI *spokojnie, prawie wesoło* Jakie tam więzy! To było takie gadanie. Nie ma tu żadnych „więzów” do przecinania. Po prostu nie chce mi się ruszyć z mojego miejsca. Jasne? Admirale?

TRZECI Czy jeszcze oddycha?

DRUGI Nie wiem. Jeśli cię to interesuje, to chodź tu i zobacz.

TRZECI *milczy*

DRUGI No co?

TRZECI Tak bardzo mnie nie interesuje. Co tam robisz? Czy zawiadomiłeś pogotowie?

DRUGI Oczywiście. *zasiada wygodniej w fotelu*

TRZECI Czy on coś mówi?

DRUGI Nie wiem.

TRZECI Jeśli się trochę pochyliš, to może coś usłyszysz.

DRUGI Nie mogę.

TRZECI Ciekawe, jak wygląda.

DRUGI Trudno zidentyfikować. Rozkłada się bardzo szybko.

TRZECI Ale przecież ma jeszcze jakiś kształt.

DRUGI Wygląda jak worek pełen gnijącego mięsa i szmat.

TRZECI A rasy nie możesz rozpoznać?

DRUGI Nie.

TRZECI Nie ma jakiegoś znaczka, obrączki, dowodu?

DRUGI Nie wiem o co ci chodzi. To jest skandal, że jeszcze nikt nie uprzątnął tej padliny.

TRZECI Mówisz o nim jak o psie.

DRUGI To był pies.

TRZECI Jesteś tego pewien?

DRUGI Oczywiście. *zakłada nogę na nogę. Złożoną chusteczkę wkłada do kieszonki*

TRZECI Dzięki bogu!

DRUGI Co mówisz?

TRZECI Nic.

DRUGI Cieszę się, że wracasz do formy. Wiesz nie przypuszczałem, że aż tak się zaangażujesz. Prawie na mnie krzyczałeś.

TRZECI Już tu powinni być.

DRUGI Jakoś im się nie śpieszy.

*Rośnie zgielk wielkiego miasta. Daleki głos syreny alarmowej.
Cisza.*